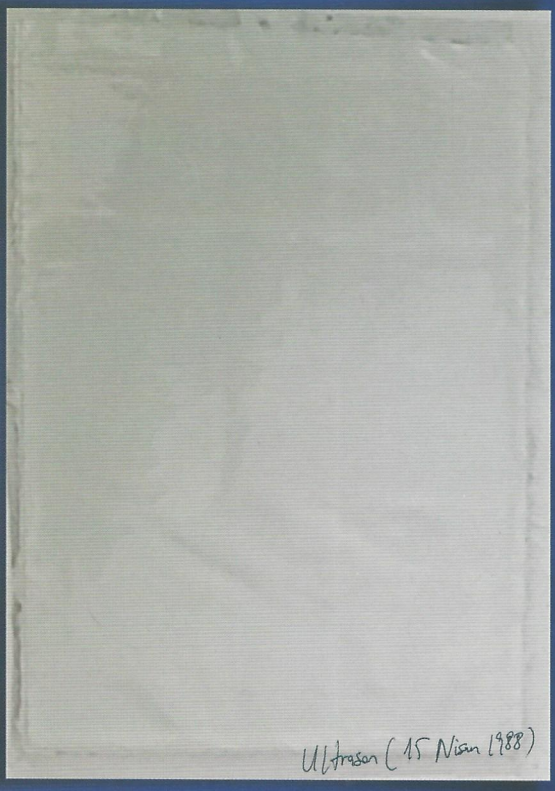
GÜNDÜZ VASSAF

Doğana

iletişim

İletişim Yayınları 3528 • ÇağdaşTürkçe Edebiyat 635
ISBN-13: 978-975-05-3805-6
© 2025 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2025, İstanbul

EDİTÖR Kıvanç Koçak
KAPAK Suat Aysu
KAPAK FOTOĞRAFI Yıllar içinde silinmiş,
Doğan Morgan Vassaf'ın ilk fotoğrafı:
Doğumundan üç ay önce çekilmiş ultrason görüntüsü.
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Oben Üçke

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44870
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/41
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6
Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

GÜNDÜZ VASSAF

Doğana

iletişim

GÜNDÜZ VASSAF liseyi Robert Kolej'de tamamladıktan sonra aldığı futbol bursuyla psikoloji eğitimi gördüğü George Washington Üniversitesi'nden mezun oldu. Gençliğinde ABD'de akıl hastanesi gardiyanlığından TRT'de radyo spikerliğine kadar çeşitli işlerde çalıştı. Hacettepe Üniversitesi'nden psikoloji doktorasını aldıktan sonra, uzun süre Ankara Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezi'nde öğrencilere psikolojik danışmanlık yaptı. Sonradan pişman olacağı, Türkiye'nin ilk zekâ testini geliştirdi. Uzun yıllar bu testlerin bir tür zekâ katliamı olduğuna dikkat çekti. Uluslararası Psikologlar Konseyi yönetim kurulu üyeliğine seçildi, Union of Psychological Science Barış Komitesi kurucu üyesi oldu, American Psychological Association'ın toplum psikolojisi bölümünün Avrupa ve Ortadoğu koordinatörlüğünde görev aldı. 12 Eylül askerî darbesinden sonra öğretim üyeliği yaptığı Boğaziçi Üniversitesi'nden istifa etti. Türkiye'de Psikologlar Derneği'nin kurucu üyelerinden olmasının yanı sıra 12 Eylül'e kadar Uluslararası Af Örgütü'nün İstanbul Şubesi başkanlığında, Tüm Öğretim Üyeleri Derneği (TÜMÖD) yönetim kurulunda yer aldı. O tarihten sonra Kassel, Marburg ve Bremen üniversitelerinde öğretim üyesi, Kanada McGill Üniversitesi Center for Developing Area Studies'de "konuk" akademisyen, Amsterdam'da Averroes Stichting'de klinik psikolog, Viyana'da Institute für Höhere Studium ve Avrupa Bilim Vakfı'nda da konuk araştırmacı olarak çalıştı. Kurulduğu günden kapandığı 2016'ya kadar *Radikal* gazetesinde "Uçmakdere" başlıklı köşe yazılarıyla 20 yıl boyunca yer aldı.

Kitapları: *Zekâ ve Zekâ Testleri Nedir? Ne Değildir?* (Ankara Üniversitesi Mediko Sosyal Merkezi Yayınları, 1977); *Daha Sesimizi Duyurmadık: Avrupa'da Türk İşçi Çocukları* (Belge Yayınları 1983; İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2002); *Cehenneme Övgü* (Ayrıntı, 1992; İletişim, 1999); *Cennetin Dibi* (Ayrıntı, 1996; İletişim, 1999); *Annem Belkıs* (İletişim, 2000); *40 Yıl Önce 40 Yıl Sonra Amerika-Rusya* (İletişim, 2006; 2. basım *Gençliğimin Kayıp Yılları* adıyla İletişim, 2022); *Türkiye Sen Kimsin?* (İletişim, 2008); *Leventnâme* (Heyamola, 2009; İletişim, 2024); *Kimliğimi Kaybettim Hükümsüzdür* (İletişim, 2010); *Mostari: Bir Köprü Bekçisinin Günlüğü* (YKY, 2013); *Medeniyet, Kültür, Sanat* (İletişim, 2014); *İstanbul'da Kedi* (YKY, 2014; Karakarga, 2017; İletişim, 2024), *Boğaziçi'nde Balık* (YKY, 2015; Karakarga, 2018; İletişim, 2024), *Nâzım* (Aylak Adam, 2015), *Ne Yapabilirim: Geleceğe Kartpostallar* (İletişim, 2016), *Yol Arkadaşım* (Karakarga, 2017), *Sınırsız* (İletişim, 2018), *Ressamın İsyanı* (Everest, 2023), *Doğana* (İletişim, 2025).

Hazırlayan: *Özgürleşmenin Sorunları: Mehmet Ali Aybar Sempozyumları* (Tarih Vakfı Yayınları, 2003); *Belkıs Halim Vassaf'ın defterinden: Dumezil'in Sosyoloji Dersi Notları* (Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2009).

Çeviri: *Guantanamo'dan Şiirler* (Der. Marc Falkoff, Bilgin Adalı ile birlikte, YKY, 2008).

Doğurana...

ÖNSÖZ[1]

It's a rather strange proposition to write an introduction to a book that is for all intents and purposes a foreshadowing of your life, of what is to come and what is hoped for. These letters and missives from a past that you do not remember, can't possibly remember, yet are an intrinsic part of your life.

This brings to mind a conversation with my father when I must have been about three or four.

Gündüz: Any dreams?

Doğan: A cat.

Silence...

Gündüz: Yes?

Doğan: The cat was dreaming of me.

I'm not sure if this is what I actually said, but the idea of this pattern where there is no end or beginning embodies these letters. Letters from the past are intensely personal, yet they also house the ideas and hopes of that time period.

1 Neden mi İngilizce? Cevap, babamın sonsözünde.

The style of writing, the inflections used, the words chosen, all of these choices tell us not only about the author and the subject (in this case, my father Gündüz Vassaf and me Doğan Morgan Vassaf), but also about the use of language at the time it was written. Hua Hsu wrote it best when he said, "It would be Poetry and not History". These reflections are not meant to be a historical fact file, instead they are meant to be portals to the past and future at the same time.

This is without a doubt one of Gündüz Vassaf's more personal books. The letters are my father's reflections, hopes, and musings on life. I hope you enjoy them.

An image is worth a thousand words, yet what if that image is a blank one? Would it still convey meaning? The cover image is gone now; however, when it was there it was an ultrasound. Something that suggests a new life and the possibilities that that brings. There is a certain irony that comes with a book about the possibilities of life and its circular nature that the front cover showing the first proof of life of one of its subjects has disappeared, yet I am still here, so life must not have vanished.

DMV
Southampton
January 20, 2025

Her bakımdan aslında hayatınızın habercisi olan, gelecekte olabilecekleri umutla ima eden bir kitaba önsöz yazma girişimi oldukça garip. Hatırlamadığın, hatırlayamayacağın ama yine de esas olarak yaşamının ayrılmaz bir parçası olan bir geçmişten mektuplar ve mesajlar.

Bu, üç-dört yaşındayken babamla yaptığımız bir sohbeti aklıma getiriyor:

Gündüz: Rüya gördün mü?
Doğan: Bir kedi.
Sessizlik...
Gündüz: Evet?
Doğan: Kedi rüyasında beni görüyordu.

Gerçekten böyle mi dedim emin değilim ama bir sonu ya da başlangıcı olmayan böyle bir izlek fikri, bu mektuplarda cisimleşiyor. Geçmişteki mektuplar son derecede kişisel olsalar da söz konusu dönemin görüşlerini ve umutlarını da barındırırlar. Yazım tarzı, kullanılan zaman kipleri ve çekimler, tercih edilen kelimeler, tüm bu seçimler bize sadece yazar ve ele aldığı konu (bu durumda babam Gündüz Vassaf ve ben Doğan Morgan Vassaf) hakkında değil, aynı zamanda yazıldığı dönemde dilin nasıl kullanıldığına dair de bir şeyler söyler. Hua Hsu, "Tarih değil, şiir olmalı" derken bunu en iyi şekilde ifade etmişti. Bu yansımalar tarihsel bir gerçeklik olmaktan ziyade, aynı anda hem geçmişe hem geleceğe açılan kapılar olmayı amaçlıyor.

Bu kitap şüphesiz Gündüz Vassaf'ın en kişisel eserlerinden biri. Mektuplar babamın hayata dair fikirlerini, umutlarını ve derin düşüncelerini yansıtıyor. Umarım beğenirsiniz.

Bir görüntü bin kelimeye bedeldir, peki ya bu görüntü boş bir görüntüyse? Yine de bir anlam taşır mı? Kapak resmi artık görünmez halde, ne var ki bir zamanlar bir ultrason görüntüsüydü. Yeni bir yaşamı ve beraberinde getirdiği olasılıkları düşündüren bir şeydi. Yaşamın olasılıkları ve döngüsel doğası hakkındaki bir kitabın kapak resminde kitabın öznelerinden birinin yaşamının ilk kanıtının ortadan kaybolmasında elbette bir ironi var, ancak ben hâlâ buradayım, demek ki hayat yok olmuş olamaz.

DMV
Southampton
20 Ocak 2025

Lise
DEFTERİ

Adı, soyadı : MEKTUPLAR

Ders :

Sınıf : no:

Okul :

Hansenbrauserweg 11/514
3550 Marburg / Lahn
28 Şubat, 1988

Sevgili Yavrum,

Annen dertlendi bugün "acaba birbirimizi yeterince tanıyormuyuz, anlaşabiliyormuyuz", diye. Ehemmiyetli iş birlikte doğurup büyütmek seni. Haliyle korkuyor insan eğer birbirimizle anlaşamıyorsak hemen çocuk için çekinmem olur gelecek hem de bizim için.

Ama bilsen öyle bir heyecanla hazırlanıyor ki senin için. Hani insan bir şeyi şok edinmek ister ve aylar boyunca onu düşünür ve hayaliyle yaşar ya. İşte öyle bir şey. Her gün yatakta kitaplar okuyor senle ilgili. "Tadpole'un bu halda el ve ayak tırnakları çıkacak", "Oki balıktır tatlı ve ekşiye karşı tepkisini yüz ifadesiyle belirtiyor." Daha neler, neler. Şu anda onun için bir varlıksın. Her gün nasıl değiştiğini, geliştiğini izliyor ve mutluluk bir heyecan ve sevgiyle benle paylaşıyor senin embriyonik dünyanda olan bitenleri.

Hansenhauserweg 11/517
3550 Marburg/Lahn
28 Şubat, 1988

Sevgili yavrum,

Annen dertlendi bugün, "Acaba birbirimizi yeterince tanıyor muyuz, anlaşabiliyor muyuz", diye. Ehemmiyetli iş birlikte doğurup büyütmek seni. Haliyle korkuyor insan, eğer birbirimizle anlaşamıyorsak hem çocuk için cehennem olur gelecek hem de bizim için.

Ama bilsen öyle bir heyecanla hazırlanıyor ki senin için. Hani insan bir şeyi çok edinmek ister ve aylar boyunca onu düşünür ve hayaliyle yaşar ya. İşte öyle bir şey. Her gün yatakta kitaplar okuyor senle ilgili. "Tadpole'un[1] bu hafta el ve ayak tırnakları çıkacak", "İki haftadır tatlı ve ekşiye karşı tepkisini yüz ifadesiyle belirtiyor." Daha neler neler. Şu anda onun için bir varlıksın. Her gün nasıl değiştiğini, geliştiğini izliyor ve müthiş bir heyecan ve sevgiyle benle paylaşıyor senin embriyonla dünyanda olan bitenleri.

1 İngilizce "tadpole" kelimesi "iribaş" anlamına gelir. Burada mecazi olarak, anne karnındaki bebeğin çok erken gelişim evresindeki halini sevimli biçimde ifade etmek için kullanılmıştır – e.n.

Sana bu ilk mektubumla birlikte ben de okuma ya başlayacağım.

Dikkat ~~etsin~~ ettiysen adın da Tadpole. Başlangıçta küçük bir kurbağa yavrusuna benziyormuşsun çünkü. Adın da öyle kaldı şimdilik.

Şimdi sende bir sırrımı paylaşacağım. Geçenlerde yedim seni. Evet, Cenevre'de bir lokantada ~~yedim~~ üç ~~kişi~~ kişi İngiliz, biri Pakistan'lı, biri Sri Lanka'lı üç şahit önünde yedim seni. Annem ve Ben et yemiyoruz. Lokanta da garson menüyü getirdi, ben de farla uğraşmamak, gelecek şeyin bir sürpriz olması ve Fransızcayı da pek sökmediğimden Balıklar başlığı altındaki yemeklerden birisine işaret ettim. Yarım saat sonra kızarmış hiç bir balığa benzetemediğim bir şey İngildi. Yüz ifademden garson Nigel Hartley garsondan yeneğin kurbağa bacağı olduğunu öğrendi. İade edip bir yemek daha istemem yarım saat daha sürecek, bu kadar çok insanı bekleteceğim, sipariş verdiğimde garson zaten sarhoştu vs. ve bir kaç parça yedim. Doğrusu pek hoşumagitmedi. Aç kaldım. Sonrada Hüseyin Hakkani'nin omletini bitirdim.

Bunu işte sembolik bir yanıyanlık.

Sana bu ilk mektubumla birlikte ben de okumaya başlayacağım.

Dikkat ettiysen adın da Tadpole. Başlangıçta küçük bir kurbağa yavrusuna benziyormuşsun çünkü. Adın da öyle kaldı şimdilik.

Şimdi senle bir sırrımı paylaşacağım. Geçenlerde yedim seni. Evet, Cenevre'de bir lokantada biri İngiliz, biri Pakistanlı, biri Sri Lankalı üç şahit önünde yedim seni. Annen ve ben et yemiyoruz. Lokantada garson menüyü getirdi, ben de fazla uğraşmamak, gelecek şeyin bir sürpriz olması ve Fransızcayı da pek sökmediğimden "Balıklar" başlığı altındaki yemeklerden birisine işaret ettim. Yarım saat sonra kızarmış, hiçbir balığa benzetemediğim bir şey [geldi]. Yüz ifademi gören Nigel Hartley, garsondan yemeğin kurbağa bacağı olduğunu öğrendi. İade edip bir yemek daha istemem yarım saat daha sürecek, bu kadar çok insanı bekleteceğim, sipariş verdiğimiz garson zaten sarhoştu vs. ve birkaç parça yedim. Doğrusu pek hoşuma gitmedi. Aç kaldım. Sonra da Hüseyin Hakkani'nin omletini bitirdim.

Buyur işte sembolik bir yamyamlık.

Aslında o kadar çok söyleyecek şey varki sana söze nerden başlıyacağımı bilemiyorum. Öyle arada sırada sohbet ede ede söylenen söylenecek, söylenmeyen kalacak. Unutmamak lazım ki söylenen, söylenmeyenler yanında pek az bir yer tutuyor. İnsanları tek söylediklerinyle bağlamak çok saçma bir şey. Ama medeniyetimiz söz üzerine kurulu. Mahkemede söze yeminden sonra edilmiş bir çıkt sözle örneğin bir başkasının hayatının bitmesine neden olabiliyorsun. "Evet, tabancayla o ateş etti". Halbuki iş o kadar basit değil. Benim az da olsa bir kaç kez "yahu şu bakikaten oldu mu yoksa rüyam da mı oldu" diye şaştığım oldu.

Benim elimden resim çizmek pek gelmiyor. Sen de erişebilecek bir yerde değilsin. Yani göz göze gelmemiz, el ele tutuşmamız mümkün değil. Sana erişmek için elimde yazılı sözden başka bir şey yok. Bir de konuşulan söz olabilirdi ses alma makinesine. Bu daha pratik. Üstelik şimdi anının uyurken yazabiliyorum onu uyandırmadan. Sen onun içine yerleştiğinden beri 10 saat uyuyor günde. Senle birlikte yaşıyor, Onun deyişiyle bir bedende iki kalp birden çarpıyor.

Aslında o kadar çok söyleyecek şey var ki sana, söze nerden başlayacağımı bilemiyorum. Öyle arada sırada sohbet ede ede söylenen söylenecek, söylenmeyen kalacak. Unutmamak lazım ki söylenen, söylenmeyenler yanında pek az bir yer tutuyor. İnsanları tek söylediklerinle bağlamak çok saçma bir şey. Ama medeniyetimiz söz üzerine kurulu. Mahkemede sözde yeminden sonra edilmiş bir çift sözle örneğin bir başkasının hayatının bitmesine neden olabiliyorsun. "Evet, tabancayla o ateş etti." Halbuki iş o kadar basit değil. Benim az da olsa birkaç kez "Yahu şu hakikaten oldu mu, yoksa rüyamda mı oldu?" diye şaştığım oldu.

Benim elimden resim çizmek pek gelmiyor. Sen de erişilecek bir yerde değilsin. Yani göz göze gelmemiz, el ele tutuşmamız mümkün değil. Sana erişmek için elimde yazılı sözden başka bir şey yok. Bir de konuşulan söz olabilirdi ses alma makinesine. Bu daha pratik. Üstelik şimdi annen uyurken yazabiliyorum onu uyandırmadan. Sen onun içine yerleştiğinden beri 10 saat uyuyor günde. Senle birlikte yaşıyor, onun deyişiyle bir vücutta iki kalp birden çarpıyor.

Geçenlerde Dr. Bauer annenin karnına bir alet tuttu ve hep birlikte kalp atışının sesini dinledik. Bir sürü at dört nala koşuyormuş gibi tikidak tak tak, tiki dak tak tak. Senin kalbin meğer bizimkinin iki misli süratle 140 falan atarmış. Fare'nin de bilmem Fil'den kaç yüz misli daha fazla. Yani bir varlık ne kadar ufaksa kalp atışı da o kadar daha yüksek.

Aynı gün anne'nin kan grubunu da öğrendik. B. Sonra Dr. Bauer'in dediğine göre A grubuna daha çok Avrupa ve Kuzey Amerika'da, B grubuna ise Uzak Doğu'da Çinliler ve Japonlar'da rastlanırmış. İkimiz de pek keyiflendik bu işe - daha bir dünya vatandaşı gibi oldağumuzu hissettik. Acaba nasıl olur diye de düşündü tabii annen. Düşün annen Celtic. Yani İngiliz adalarına Anglo ve Sakson kabileleri varduğunda bile orada ataları. Benim ise soyum sopum Orta Asyalı ve kan grubum A.

Annen uyanmış öğle uykusundan baş ucundaki mumu yakmış bolli sıcak limon suyunu içmek üzereyken tekrar uykuya dalmış. "Uyandıktan sonra tam uyanması bir saat bile sürüyor bazen.

Haydi bakalım. Bugün bu kadar.

Geçenlerde Dr. Bauer annenin karnına bir alet tuttu ve hep birlikte kalp atışının sesini dinledik. Bir sürü at dört nala koşuyormuş gibi tiki dak tak tak, tiki dak tak tak. Senin kalbin meğer bizimkinin iki misli süratle, 140 falan atarmış. Farenin de bilmem filden kaç yüz misli daha fazla. Yani bir varlık ne kadar ufaksa kalp atışı da o kadar daha yüksek.

Aynı gün annenin kan grubunu da öğrendik: B. Gene Dr. Bauer'in dediğine göre, A grubuna daha çok Avrupa ve Kuzey Amerika'da, B grubuna ise Uzak Doğu'da, Çinliler ve Japonlar'da rastlanırmış. İkimiz de pek keyiflendik bu işe – daha bir dünya vatandaşı gibi olduğumuzu hissettik. Acaba nasıl olur diye de düşündü tabii annen. Düşün, annen Celtic[2]. Yani İngiliz adalarına Anglo ve Sakson kabileleri vardığında bile orada ataları. Benim ise soyum sopum Orta Asyalı ve kan grubum A.

Annen uyanmış öğle uykusundan, başucundaki mumu yakmış, ballı sıcak limon suyunu içmek üzereyken tekrar uykuya dalmış. İlk uyandıktan sonra tam uyanması bir saat bile sürüyor bazen.

Haydi bakalım. Bugün bu kadar.

2 Keltlerden – e.n.

Marburg
8 Mart

Merhaba -

Son yazdığım mektuptan sonra dopdolu, sevgi dolu oldum seninle. Yani ilk kez seni sevdim anamın rahminde doğduğundan beri.

Sonrada düşündüm. İnsan doğmamış çavşunu, hiç tanmadığı bir varlığı nasıl sever diye. Seviyor işte. Tamamıyla tek taraflı bir sevgi bu. Ve garip değil mi dünya da yaşayan bunca sevilecek şey varken, insan tutuyor daha ne idüü belirsiz çavşunu seviyor.

Ebeveyn'in çavuklarına sevgi tahakkümü de böyle mi başlıyor?

Bir yandan da sana en yakın olan biraz, özellikle annen. Senin hayatın bize bağlı. Öne göre annen gıdasını, uykusunu, yürüyüşlerini, egzersizlerini ve ikimiz de birlikte sevişmemizi ayarlıyoruz.

Artık sevişirken senin de içimizde aramızda olduğunu biliyoruz. Değişti sevişmemiz - sıklığı, duyguları. Bu konuda aramıza seuden başka kim girse memnun olmaz, bunu başa kalmaya çalışıyorduk. Senle birlikte başka tür bir sevgi duygusu ortaya çıktı.

Sevişirken yanımızda içimizde olduğun hem düşüncelerimize hem de espirilerimize yansıyor. Mesela

Marburg
8 Mart

Merhaba,

Son yazdığım mektuptan sonra dopdolu, sevgi dolu oldum seninle. Yani ilk kez seni sevdim ananın rahminde doğduğundan beri.

Sonra da düşündüm. İnsan doğmamış çocuğunu, hiç tanımadığı bir varlığı nasıl sever diye. Seviyor işte. Tamamıyla tek taraflı bir sevgi bu. Ve garip değil mi dünyada yaşayan bunca sevilecek şey varken insan tutuyor daha ne idüğü belirsiz çocuğunu seviyor.

Ebeveynin çocuklarına sevgi tahakkümü de böyle mi başlıyor?

Bir yandan da sana en yakın olan, biziz, özellikle annen. Senin hayatın bize bağlı. Ona göre annen gıdasını, uykusunu, yürüyüşlerini, egzersizlerini ve ikimiz de birlikte sevişmemizi ayarlıyoruz.

Artık sevişirken senin de içimizde, aramızda olduğunu biliyoruz. Değişti sevişmemiz, sıklığı, duyguları. Bu konuda aramıza senden başka kim girse memnun olmaz, baş başa kalmaya çalışırdık. Senle birlikte başka tür bir sevgi duygusu ortaya çıktı.

Sevişirken yanımızda içimizde olduğun hem düşüncelerimize hem de esprilerimize yansıyor. Mesela

anneme daha yumuşakça giriyor, içinde gidip gelmem daha yavaş eskisine, senden önceye göre. Orgasm'dan sonra annen sanki sen bu şiddetli sarsıntıdan sarhoş olmuşsun gibi taklidini yapıyor- gülüyoruz.

Ben senden önce sevişirken birbirimizin vucuduna, ve sevişmenin derinliğine dalıyorduk daha çok, şimdi sevişmek daha çok yakınlığımızın, birliğimizin, şenle berabirliğimizin bir parçası, ve ikimizde de bunun henüz soykanmamış, konuşulmamış bilinci var.

Annenin arzusu ilk üç ay pek yoktu. Bugünlerde yeniden canlandı. Son üç ay ve doğumdan sonra da pek istek doymayacağını yazıyor kitaplar. Annem canlandığına pek memnun yeniden haz aldığı için. Bir de tedirgin tabii sevişmek arzulamadığı aylar boyunca benim ne hissedeceğim, ne yapacağım, kendisini nasıl algılayacağıma ilişkin. Yani hem hamileliği hem de yatakta sevişmeyi aynı anda ve sevişmeyi eskisi gibi yaşayamamanın tedirginliği için de annen.

Bir kaç dakka önce odaya daldı. Defteri görünce sana yazdığımı hemen anladı. Cinsel hayatımızı yazıyorum dedim. Bir ara annemin çalışmasına ilişkin bir iki sorusunu

annene daha yumuşakça giriyor[um], içinde gidip gelmem daha yavaş eskisine, senden önceye göre. Orgazmdan sonra annen, sanki sen bu şiddetli sarsıntıdan sarhoş olmuşsun gibi taklidini yapıyor, gülüyoruz.

Senden önce sevişirken birbirimizin vücuduna ve sevişmenin derinliğine dalıyorduk daha çok. Şimdi sevişmek daha çok yakınlığımızın, birliğimizin, senle beraberliğimizin bir parçası ve ikimizde de bunun henüz söylenmemiş, konuşulmamış bilinci var.

Annenin arzusu ilk üç ay pek yoktu. Bugünlerde yeniden canlandı. Son üç ay ve doğumdan sonra da pek istek duymayacağını yazıyor kitaplar. Annen canlandığına pek memnun yeniden haz aldığı için. Bir de tedirgin tabii; sevişmek arzulamadığı aylar boyunca benim ne hissedeceğim, ne yapacağım, kendimi nasıl algılayacağıma ilişkin. Yani hem hamileliği hem de yatakta sevişmeyi aynı anda eskisi gibi yaşayamamanın tedirginliği içinde annen.

Birkaç dakika önce odaya daldı. Defteri görünce sana yazdığımı hemen anladı. "Cinsel hayatımızı yazıyorum" dedim. Bir ara annenin çalışmasına ilişkin bir iki sorusunu

yanıtladım. Tam dönerken, " it seems to be a shame to be writing about it instead of doing it " dedi. İkimiz de güldük.

İlk mektubu sana yazdıktan sonra annenin karnında bir bilmeden öte bir insan oldun benim için. Ya da ben baba olmaya başladım birdenbire. Yoksa herhalde senin rahimden dışarı çıkmanı görmem gerekecekti senin varlığını anlayabilmem için. Seyir'in başlangıcı da bu oldu. Halbuki annen aylardır senin canlı bir varlık olduğunun bilincinde. Benim de aynı düşünceyi paylaşmam beni hem sana, hem annene yaklaştırdı.

Baba'nın ve anne'nin çocuklarına duygusunun farkının bir nedeni burda. Anne için çocuk daha fazla bir etten, kemikten yaratık, Baba için ise daha çok bir düşünce. Ve dolayısıyla anne çocuğun bedenini, uyumasını, açlığını, beslenişini hissediyor, seziyor çocuğun bedeniyle bebeğe göre daha çok özdeşleşiyor. Babanın çocuğa bakışı ise genelde onun "adam olup olmaması" ile ilgili.

Biri birini nasıl çağıracağını konuştuk annenle. Bana Baba ona Moma. İkisi birbirine benziyor. Annem, "anne" sözcüğüne alışık değil. Buzuyunie

yanıtladım. Tam dönerken "It seems to be a shame to be writing about it instead of doing it"[3] dedi. İkimiz de güldük.

İlk mektubu sana yazdıktan sonra ananın karnında bir biçimden öte bir insan oldun benim için. Ya da ben baba olmaya başladım birdenbire. Yoksa herhalde senin rahimden dışarı çıkmanı görmem gerekecekti senin varlığını anlayabilmem için. Sevginin başlangıcı da bu oldu. Halbuki annen aylardır senin canlı bir varlık olduğunun bilincinde. Benim de aynı düşünceyi paylaşmam, beni hem sana hem annene yaklaştırdı.

Babanın ve annenin çocuklarına duygusunun farkının bir nedeni burda. Anne için çocuk daha fazla bir etten, kemikten yaratık. Baba için ise daha çok bir düşünce. Ve dolayısıyla anne çocuğun bedenini, üşümesini, açlığını, hastalığını hissediyor, seziyor, çocuğun bedeniyle babaya göre daha çok özdeşleşiyor. Babanın çocuğa bakışı ise genelde onun "adam olup olmaması" ile ilgili.

Dün bizi nasıl çağıracağını konuştuk annenle. Bana Baba, ona Mama. İkisi birbirine benziyor. Annen "anne" sözcüğüne alışık değil. Büyüyünce

3 "Sevişecekken sevişmeyi yazmak olacak iş mi?" – G.V.

ikimiz de kendi adımıza çağırırsın diye düşündük. Başlangıçta bilim isimlerimiz telaffuz etmen zor. Halbuki çocuk dünyanın neresinde doğarsa doğsun ilk sözcükleri p b m t ile a ve e nin birbirlerini tekrarlayan heceler olarak karşısını (papa, pepe, tata, ma ma, me me gibi) dil bilimcilerinin araştırmalarına göre.

Yarın hastaneye gideceğiz. Amniosentesis testi yapılacak. Sonuç bir ay sonra bildirilecek. Yani senin gerçi zekalı olup olmadığını, herhangi bir kalıtımsal aksaklığın olup olmadığı öğreneceğiz. Eğer Bakalım. Test sonucu annenin seni kaybetme yani düşürme olasılığı %5. Yani yarım yirmi de bir olme ihtimalin var. Ayrıntılarını konuşmadık ama mesela mongoloid isen de kürtaj yapılacak, yani seni aldürteceğiz açıkçası. Ama ikimiz de yaşayacağına inanıyoruz, ilerisi için yaptığımız planlar hep senin yaşıyacağını düşünerek. Seninle birlikte yapılmış planlar. Haydi bakalım Haydi hayırlısı.

Sevgiler

ikimizi de kendi adımızla çağırırsın diye düşündük. Başlangıçta bizim isimlerimizi telaffuz etmen zor. Halbuki çocuk, dünyanın neresinde doğarsa doğsun, ilk sözcükleri p, b, m, t ile a ve e'nin birbirlerini tekrarlayan heceler olarak karışımı (papa, pepe, tata, mama, meme gibi) dil bilimcilerinin araştırmalarına göre.

Yarın hastaneye gideceğiz. Amnio sentesis testi[4] yapılacak. Sonuç bir ay sonra bildirilecek. Yani senin geri zekâlı olup olmadığını, herhangi bir kalıtımsal aksaklığın olup olmadığını öğreneceğiz. Bakalım. Test sonucu annenin seni kaybetme, yani düşürme olasılığı %5. Yani yarın yirmide bir ölme ihtimalin var. Ayrıntılarını konuşmadık ama mesela mongoloid[5] isen de kürtaj yapılacak; yani seni öldürteceğiz açıkçası. Ama ikimiz de yaşayacağına inanıyoruz, ilerisi için yaptığımız planlar hep senin yaşayacağını düşünerek, seninle birlikte yapılmış planlar.

Haydi hayırlısı.

GÜNDÜZ

---

4 "Amniyosentez testi, rahim içerisinde bebeği çevreleyen sıvı olan amniyotik sıvıdan test ve tedavi amaçlı sıvı alınma işlemidir. Bebekte down sendromu ve spina bifida gibi genetik bozukluk sorunu olup olmadığını anlamak için gebeliğin 16. ve 24. haftaları arasında uygulanır", https://www.memorial.com.tr/tani-ve-testler/amniyosentez – e.n.

5 "Eski medikal terminolojide Moğol aptallığı, Moğolculuk ve Mongoloid kavramları şu anda Down sendromu olarak bilinen genetik bozukluk yerine kullanılıyordu", https://tr.wikipedia.org/wiki/Moğol_aptallığı – e.n.

12 Mart, 1988

Bugün benim doğduğum gün.
Sana senin doğduğun güne anlatayım.
Daha doğrusu doğduğunu nasıl anladığımızı.
Annen'le Brighton'da Boots eczanesine gittik ve evde kullanılmak üzere satılan gebelik testini aldık 3-4 pound'a. Testin sabah kullanılması, yani annenin ilk çişi ile kullanılması gerekli. Sabahı bekledik. Annen neşeli bir heyecan içinde. Kağıdı çişin içine sokup yarım saat kadar bekletmek gerek. Bekledik. Kağıt'ın rengi mavi çıkarsa kadın hamile demek. Mavi çıktı. Zaten biliyordük. Ben spermimi annene verdiğim gün seçiyordum doğacağını.
O da böyle oldu.
İskandinavya BILAR konferans gezisinden yeni dönmüştüm. Gezide çok sevdiğim, insan hakları ve mücadelesine inanmış ve akşamları içki içen arkadaşlarım vardı. Dönüşümün ertesi gece annenle evde akşam yemeğimizi yedik.
Ev, ün Marburg üniversitesinin misafirhanesi. Bir yıl önce bu misafirhanede annenle ben komşuydük. O, 517'de, Ben 510'da. Sık sık

12 Mart, 1988
[Marburg]

Bugün benim doğduğum gün.

Sana senin doğduğun günü anlatayım.

Daha doğrusu doğduğunu nasıl anladığımızı.

Annenle Brighton'da Boots eczanesine gittik ve evde kullanılmak üzere satılan gebelik testini aldık 3-4 pounda. Testin sabah kullanılması, yani annenin ilk çişi ile kullanılması gerekli. Sabahı bekledik. Annen neşeli bir heyecan içinde. Kâğıdı çişin içine sokup yarım saat kadar beklemek gerek. Bekledik. Kâğıdın rengi mavi çıkarsa kadın hamile demek. Mavi çıktı. Zaten biliyorduk. Ben spermimi annene verdiğim gün seziyordum doğacağını.

O da şöyle oldu.

İskandinavya BILAR[6] konferans gezisinden yeni dönmüştüm. Gezide çok sevdiğim, insan hakları[na] ve mücadelesine inanmış ve akşamları içki içen arkadaşlarım vardı. Döndüğümün ertesi gece[sinde] annenle evde akşam yemeğimizi yedik. Ev, Marburg Üniversitesi'nin misafirhanesi. Bir yıl önce bu misafirhanede annenle ben komşuyduk. O, 517'de, ben 510'da. Sık sık

6 Bilim ve Araştırma Merkezi, YÖK düzenini protesto için 12 Eylül'de üniversitelerden istifa edenlerin ve atılanların Aziz Nesin öncülüğünde kurduğu kurum – G.V.

uğrarsın anne'ne. İlk gördüğümde aşık olmuştum. Kimi çarşaflarımızı misafirhane'nin çamaşırhanesine götürürken karşılaştık. İkimiz de geç kalmıştık. Tanıştık. Anneni evinde ziyaret eden tek ben değildim. Sonunda tek ben oldum.

Akşam yemeğinden sonra annen beni seni doğurmak için yatağa çağırdı. Tam zamanıymış. Ve seni doğurmak için sessizce, yumuşakça girdim, çıktım, geldim.

Sonra Brighton'da bu bin testini yaptık. Renk mavi çıktı. Yani annen gebe. Sevindik. Anne'nin gözleri ışıl, ışıl yanıyordu.

Alt kattaki Noel ağacı. Herkes, hediye vermek istediği kişinin adını yazmış hediye paketinin üstüne, hediyeyi bırakmış küçük çam ağacının altına. :)

Derken annene test sonuçlarını ağacın altına anne'ne babanın hediye olarak bırakalım dedim, ve öyle yaptık.

Herkes teker teker hediyesini açtı. Seninkini anne annen açtı. Bir zarf. İçinde kağıt ve eczane testi kısmından kesilmiş

uğrardım annene. İlk gördüğümde âşık olmuştum. Kirli çarşaflarımızı misafirhanenin çamaşırhanesine götürürken karşılaştık. İkimiz de geç kalmıştık. Tanıştık. Anneni evinde ziyaret eden tek ben değildim. Sonunda tek ben oldum.

Akşam yemeğinden sonra annen beni seni doğurmak için yatağa çağırdı. Tam zamanıymış. Ve seni doğurmak için sessizce, yumuşakça, girdim, çıktım, geldim.

Sonra Brighton'da bu işin testini yaptık. Renk mavi çıktı. Yani annen "gebe". Sevindik. Annenin gözleri ışıl ışıl yanıyordu.

Alt katta Noel ağacı. Herkes hediye vermek istediği kişinin adını yazmış hediye paketinin üstüne, hediyeyi bırakmış küçük çam ağacının altına.

Ben de annene test sonuçlarını ağacın altına, annene babana hediye olarak bırakalım dedim. Ve öyle yaptık.

Herkes teker teker hediyesini açtı. Seninkini anneannen açtı. Bir zarf. İçinde kâğıt ve eczane testi broşüründen kesilmiş

kağıt parçası "Eğer mevcutsa hamiksiyorsa".
Anne annem şaşırdı. Kocasına verdi. O
ağlamış. Ben de o kadar heyecanlıydım ki
ağladığını görmedim. Sonra annem soyledi.
Ve böylece doğumum bilinmiş ve ilan edilmiş
oldu.

Not: Annem geçen akşam annesi-sevilesis
testinden sonra kastanede kaldı.
3 kişilik bir oda. Annem orta yaklaştı
Soğında 86 yaşında menesi alınmış bir kadın,
Solunda 60 yaşlarında rahmi alınmış bir
kadın. Sanık heyecanlı ki mektup yazmaya
devam ediyorum sana.

kâğıt parçası, "Eğer maviyse hamilesiniz." Anneannen şaşırdı. Kocasına verdi. O ağlamış. Ben de o kadar heyecanlıydım ki, ağladığını görmedim. Sonra annen söyledi. Ve böylece doğumun bilinmiş ve ilan edilmiş oldu.

Not: Annen geçen akşam amnio sentesis testinden sonra hastanede kaldı. 3 kişilik bir oda. Annen orta yatakta. Sağında 86 yaşında memesi alınmış bir kadın, solunda 60 yaşlarında rahmi alınmış bir kadın. Sonuç başarılı ki mektup yazmaya devam ediyorum sana.

Pan American Uçağı
Atlantik Okyanusu Üstü
17 Mart, 1988

Galiba Sevgili oğlum diyeceğim
bu defalığına,

İki gün önce amniosentesis testi yapıldı. Senin için yurdışından alınan ücretler test tüpüne kondu. Kültür tutmuş. Yani bir ay kadar sonra gen kültürü uzmanları bize cinsiyetini bildirecek.

Bu arada ben kendi testimi yaptım annenin ısrarı üzerine. İpliği iğneden geçirdim. İç Annen ustunu sıyırdı. İpliğin sallanan iğneyi tam senin bulunduğun yerin üstüne getirdim. İğne ileri geri sallanmaya başladı (cereyan olmasın diye önce pencerelerin kapalı olduğu odasının tüm kapı ve pencerelerini kapadım) Eğer iğne kuvvetli çizerek sallanırsa kız, ileri geri giderse oğlan demek. Belki yirmi yıldır uygulıyorum bu testi (sadece 3-4 defa) ben kültür. Nereden öğrendim hatırlamıyorum. Türkiye'den. Ne varki annem'in İngiltere'de basılan hamilelik kitabında da aynı test'den bahsediliyor.

Şimdi ben de kendi annem'e gidiyorum.

İki gün önce telefonda konuştum. Birşeyi teşhisiyle hastaneye girmiş, bir hafta yatmış, çıkmış. Moralim

Pan American Uçağı
Atlantik Okyanusu Üstü
17 Mart, 1988

Galiba sevgili oğlum diyeceğim
bu defalığına,

İki gün önce amniosentesis testi yapıldı. Senin içinde yüzdüğün sıvıdan alınan hücreler test tüpüne kondu. Kültür tutmuş. Yani bir ay kadar sonra kalıtım uzmanları bize cinsiyetini bildirecek.

Bu arada ben kendi testimi yaptım annenin arzusu üzerine. İpliği iğneden geçirdim. Annen üstünü sıyırdı. İplikten sallanan iğneyi tam senin bulunduğu yerin üstüne getirdim – iğne ileri geri sallanmaya başladı (cereyan olmasın diye önce yatak odasının tüm kapı ve pencerelerini kapadım). Eğer iğne kavis çizerek sallanırsa kız, ileri geri giderse oğlan demek. Belki yirmi yıldır uyguluyorum bu testi (sade 3-4 defa) hep tuttu. Nereden öğrendim hatırlamıyorum. Türkiye'den. Ne var ki annenin İngiltere'de basılan hamilelik kitabında da aynı testten bahsediliyor.

Şimdi ben de kendi anneme gidiyorum.

İki gün önce telefonda konuştum. Bronşit teşhisiyle hastaneye girmiş, bir hafta yatmış, çıkmış. "Moralim

çok büyük. Tekrar başlatacağımı kafama takılım. Zavallım dedim.

Bir kaç hafta önce babamın bana ameliyat olmadan önce 1970'de yazdığı vasiyeti okudum. "Annem çok iyi bir kadın onu yalnız bırakma," diye yazmış.

Ölüme bir kaç hafta önce İstanbul'da annemin en yakın arkadaşını ölüm döşeğinde ziyaret ettim. Konuşacak gücü yoktu. Ölümü bekliyordu. Bir sevgisini olduğunu, çocuğunun olacağını söyledim. Sonradan, evlat edindiği kızının söyledi - mutlaka kendisine gelsin seni görsün - Almanyaya dönüp dönmez annesinin resimini yolladım. Bu sırrımızı fotoğrafı var mı diye. Fotoğrafı aldıktan bir kaç gün sonra da ölmüş "Aman" diye fısıldadı bütün gücünü toparlayarak, "sakın anneni yalnız bırakma" Tabii dedim.

Batı ülkelerinde 20. yüzyılın en büyük cürümü doğuranların, tanımadıkları profesyonel bakıcılar arasında tek başlarına yaşlanmaları, ölmeleri. Bizi doğuranları tek başlarına ölmeye mahkum ediyoruz. Annem 84 yaşında. İki katlı evde tek başına yaşıyor. Komşuların onun, onun komşularının köpeğini çaldığı yok.

çok bozuk. Tekrar hastalanacağını kafama taktım. Zayıfım" dedi.

Birkaç hafta önce babamın bana ameliyat olmadan önce 1970'te yazdığı vasiyeti okudum. "Annen çok iyi bir kadın, onu yalnız bırakma," diye yazmış.

Gene birkaç hafta önce İstanbul'da anemin en yakın arkadaşını ölüm döşeğinde ziyaret ettim. Konuşacak gücü yoktu. Ölüme direniyor, ölümü bekliyordu. Bir sevgilim olduğunu, çocuğumuzun olacağını söyledim. Sonradan, evlat edindiği kızı söyledi, "Müthiş kendine geldi seni görünce" [diye]. Almanya'ya döner dönmez[7] annenin resmini yolladım. Sormuştu, "Fotoğrafı var mı?" diye. Fotoğrafı aldıktan birkaç gün sonra da ölmüş. "Aman" diye fısıldadı bütün gücünü toparlayarak, "Sakın anneni yalnız bırakma." "Tabii" dedim.

Batı ülkelerinde 20. yüzyılın en büyük cürümü, doğuranların tanımadıkları profesyonel bakıcılar arasında tek başlarına yaşlanmaları, ölmeleri. Bizi doğuranları tek başlarına ölmeye mahkûm ediyoruz. Annem 84(?) yaşında. İki katlı evde, tek başına yaşıyor. Komşuların onun, onun komşuların kapısını çaldığı yok.

---

7 1990 yılında iki Almanya birleşinceye kadar Doğu Almanya da varlığını sürdürüyordu. Vassaf'ın o dönem bulunduğu Marburg, Batı Almanya'daydı – e.n.

Annemin yanına gidiyorum. Annem, sen ile birlikte İsveç'te üniversitelerde sanat'da belirsizlik üzerine konferanslar vermeye gitti. Annem'le yazın senin doğumuna gelmesini ve kışın nerede, nasıl oturacağını konuşmaya, bir kaç günümüzü ana-oğul paylaşmaya gidiyorum. Annem, annemin bize yakın kalmasını, en azından İstanbul'a dönmesini doğru bulmuyor.

Annem'den önce sevdiğim sevgililerime senin doğacını mektupla, telefonla bildiriyorum. Kimi, ister sevgilisi olsun, ister hala sevsin neyse bu iş kuruyuk sevgi biter mi, bitmez mi, nasıl biter ve birdenbire bitmiş zannettiğin yeniden nasıl başlar. neyse bir kısmı çok çok sevmiyor, bir kısmının boğazına bir şey tıkanmış gibi oluyor, şaşıranlar da var tabii.

Bildiğim kadarıyla senden önce ilk kusumdan iki kez çocuğum olabilecekti. İki kez çocuk aldırdık. Yani aldırdık. İlkini ikimiz istedik alınsın diye. İkincisini ben. Bana kafi bakı olacağını söylemiştin daha ilk karşılaşmamızda. İki kez bilmeyerek, istemeyerek hamile kaldı. Sürekli tartışıyorduk. Politik çalışma ve aynı siyasi düşünceyi olan arkadaşlarımız yakınlığı bana, yaki ailesine yakınlığından çok daha fazla idi. Babasının bile kendisini düşüncelerinden ötürü polise ihbar edeceğinden korkardı. Yani kendi politiğinden

Annemin yanına gidiyorum. Annen, senle birlikte İsveç'te üniversitelerde sanatta belirsizlik üzerine konferanslar vermeye gitti. Annemle yazın senin doğumuna gelmesini ve kışın nerede, nasıl oturacağını konuşmaya, birkaç günümüzü ana-oğul paylaşmaya gidiyorum. Annen, anemin bize yakın kalmasını, en azından İstanbul'a dönmesini doğru buluyor.

Annenden önce sevdiğim sevgililerime senin doğacağını mektupla, telefonla bildiriyorum. Kimi[nin] ister sevgilisi olsun, [kimi] ister hâlâ sevsin; neyse, bu iş karışık. Sevgi biter mi, bitmez mi, nasıl biter ve birdenbire bitmiş zannettiğin yeniden nasıl başlar? [N]eyse, bir kısmı çok çok seviniyor, bir kısmının boğazına bir şey tıkanmış gibi oluyor, şaşıranlar da var tabii.

Bildiğim kadarıyla senden önce ilk karımdan iki kez çocuğum olabilecekti. İki kez çocuk aldırttık. Yani öldürdük. İlkini ikimiz istedik alınsın diye. İkincisini ben. Bana kötü baba olacağımı söylemişti daha ilk tanıştığımızda. İki kez bilmeyerek, istemeyerek hamile kaldı. Sürekli tartışıyorduk. Politik çalışma ve aynı siyasi düşüncede olan arkadaşlarına yakınlığı bana, ailesine yakınlığından çok daha fazla idi. Babasının bile kendisini düşüncelerinden ötürü polise ihbar edeceğinden korkardı. Yani kendi partisinden

olmayanlara ya düşmüş, ya eğitilmemiş, bilinçlenmemiş adam olmuş gözüyle bakıyorsun. Çocuk istemeyim. Seni ikimiz de istiyoruz. Ancak 40 yaşından sonra çocuk sahibi olmanın da hayatımızı çok değiştireceğini biliyoruz.

Bir yandan sanki sen değmişsin gibi eski özgürlüğümüzü şimdiden arıyoruz. Ne zaman seyahat edeceğiz, yeni yuvaya, kitap okuyacağız. Şüphesiz sonra bakacak olduğumuzdan aklımıza estiğimiz şuraya buraya gitmek olamayacak. Senin oyku ve beslenme saatlerini çekecek yeni bir düzen oluşturmaya mecburuz.

İşe böyle bakılınca çocuk istenmez bir şey. Halbuki senin sevilecek bir şey olduğunu düşünmüş, zaman zaman hissetmiş iş fazla oluyor. Dün akşam İstanbul'da bir arkadaşımla telefonda konuştum. 8 aylık bir çocuğu var. Arkadaşının babası, iki gün önce Ankara'ya gitmiş. Telefonda yalnız ben ne yapacağım çocukla" dedi. Cevabı kendi çocuğunu onlara bırakıp gittiği gün kimbilir özlediği oldu. İşin içine sevgi girince iş, ilişki oluyor, kişiler birbirine karışıyor, yeni bir bütün oluşuyor sen, ben, ve annenle. Yani giderek öyle oluyor, olacak diye düşünüyorum.

Haydi bakalım.

olmayanlara ya düşman ya da eğitilmemiş, bilinçlenmemiş, adam olmamış gözüyle bakıyordu. Çocuk istemedim. Seni ikimiz de istiyoruz. Ancak 40 yaşından sonra çocuk sahibi olmanın da hayatımızı çok değiştireceğini biliyoruz.

Bir yandan sanki sen doğmuşsun gibi eski özgürlüğümüzü şimdiden arıyoruz. Ne zaman seyahat edeceğiz, yazı yazacağız, kitap okuyacağız? Şüphesiz sana bakacak olduğumuzdan öyle aklımıza estiğinde şuraya, buraya gitmek olamayacak. Senin uyku ve beslenme saatlerin çerçevesinde yeni bir düzen oluşturmaya mecburuz.

İşe böyle bakılınca çocuk istenmez bir şey. Halbuki senin sevilecek bir şey olduğunu düşününce, zaman zaman hissedince iş farklı oluyor. Dün akşam İstanbul'da bir arkadaşımla telefonda konuştum. 8 aylık bir çocuğu var. Arkadaşım, babası[na] iki günlüğüne Ankara'ya gitmiş. Telefonda, "Yahu ben ne yapacağım, çocuk doğunca?" dedim. Cevabı, kendi çocuğunu ondan uzak kaldığı iki gün içinde özlediği oldu. İşin içine sevgi girince iş, ilişki oluyor, kişiler birbirine karışıyor, yeni bir bütün oluşuyor sen, ben ve annenle. Yani giderek öyle oluyor, olacak diye düşünüyorum.

Haydi bakalım.

31 Mart, 1988

Beş Aylığa, Marburg

Annem'e söylediğimde niçin çocuk yaptığımızı, seni yaptığımızı bilmediğini - aynı anda şaşırdı ve üzüldü. "Sen çocukken," bile, " dedi, " oyuncaklarını saklar, 'ileride benim çocuğum olunca o da oynar' derdin", dedi. Ve üzüldüğünü de söyledi ki belki babamın ölümünden beri bu kadar net, açık ifade etti üzüldüğünü.

Bir kaç gün sonra hep birlikte arkadaşlarımın evinde akşam sofrasında dört çocuk sahibi arkadaşımın karısına niçin çocuk yaptığını sordum. İnsan durup dururken niye çocuk yapar.

Bizim için, nasıl ilk seni - hayır bir çocuk - yapmaya karar verdiğimizi biliyorum. Anında oldu. Bir salise içinde. Aslında annem daha tanışlığımızın ikinci ya da üçüncü haftasında sormuştu "Niyetin ne" diye

Cevabım "aile olmak".

Sonra da dilim açıldı sürdürdüm konuşmayı.

Sağ da solda iş, ihtiras, başarı peşinde dizilim. Ev de sevgi üretmek, yazmak, okumak yeter ve sana vermek istediğim sevgi var (I have much love that I want to give you).

31 Mart, 1988
Marburg

Beş aylığa,

Anneme söylediğimde niçin çocuk yaptığımızı, seni yaptığımızı bilmediğimi, aynı anda şaşırdı ve üzüldü. "Sen çocukken bile," dedi "oyuncaklarını saklar, 'İlerde benim çocuğum olunca o da oynar derdin,'" dedi. Ve üzüldüğünü de söyledi ki, belki babamın ölümünden beri [ilk defa] bu kadar net, açık ifade etti üzüldüğünü.

Birkaç gün sonra hep birlikte arkadaşlarımın evinde akşam sofrasında[yken], dört çocuk sahibi arkadaşımın karısına niçin çocuk yaptığını sordum. İnsan durup dururken niye çocuk yapar?

Bizim niçin, nasıl ilk seni –hayır bir çocuk– yapmaya karar verdiğimizi biliyorum. Anında oldu. Bir salise içinde. Aslında annen daha tanıştığımızın ikinci ya da üçüncü haftasında sormuştu, "Niyetin ne?" diye.

Cevabım, "Aile olmak."

Sonra da dilim açıldı sürdürdüm konuşmayı. Sağda solda iş, ihtiras, başarı peşinde değilim. Evde sevgi üretmek, yazmak, okumak yeter ve sana vermek istediğim sevgi var (I have much love that I want to give you).

nerdeyse 40 yaşındayım

Ayağa kalktı oturduğu kanepeden. Çitti duvara yaslandı ve "Hayatımda kimse bana bu kadar güzel bir şey söylememişti" dedi.

Otel odasındaydık ilk çocuk yapma gecesinde. Annemin doğum günüydü. Hediyesi İstanbul Pera Palas. Almanya uçağından indiğinde sinirliydi. İki gün gergindi ilişkimiz. Aklından bu işin yürümiyeceğini geçiriyordu sanırım. Sonra akşam otelde bana yarıp Almanya'dan yolladığı mektubu gösterdi. Mektup'da İstanbul'a gelmiyeceğini, istersem bir sene sonra buluşabileceğimizi, beni sevdiğini yazıyordu. Mektuptan sonra çırılçıplak yan yana yatıyorduk. Verken anne'nin üstündeydim. Ourdum. Beni içine aldı. Hamile kalabileceğini bile bile. Hayatında ilk defa. Ben de ilk kez boşalan dölümün bir duvara çarpmadığını, coşkuyla yayıldığını, çağladığını, sonsuzluğa doğru, yuvarlanmaya, doğurmaya, yayılmaya gittiğini hissettim. Döl oldum. Bilinmek bir oldum. Bedenden çıkan şey ben oldu, ben de O. Halbuki o güne dek bütün sevişmelerimde, cinsel ilişkilerimde döl bedenden boşalan bir şey idi. O kadar. Boşalınca bitiyordu. Bu kez boşalmakla yeni şeyler doğdum.

Ayağa kalktı oturduğu kanepeden. Gitti duvara yaslandı ve "Nerdeyse 40 yaşındayım, hayatımda kimse bana bu kadar güzel bir şey söylememişti," dedi.

Otel odasındaydık ilk çocuk yapma gecesinde. Annenin doğum günüydü. Hediyesi İstanbul Pera Palas. Almanya uçağından indiğinde sinirliydi. İki gün gergindi ilişkimiz. Aklından bu işin yürümeyeceğini geçiriyordu sanırım. Sonra akşam otelde bana yazıp Almanya'dan yolla[ma]dığı mektubu gösterdi. Mektupta İstanbul'a gelmeyeceğini, istersem bir sene sonra buluşabileceğimizi, beni sevdiğini yazıyordu. Mektuptan sonra çırılçıplak yan yana yatıyorduk. Derken annenin üstündeydim. Durdum. Beni içine aldı. Hamile kalabileceğini bile bile. Hayatında ilk defa. Ben de, ilk kez boşalan dölümün bir duvara çarpmadığını, coşkuyla yayıldığını, çağladığını, sonsuzluğa doğru, yaratmaya, doğurmaya, yayılmaya gittiğini hissettim. Döl oldum. Dölümle bir oldum. Benden çıkan şey ben oldu, ben de o. Halbuki o güne dek bütün sevişmelerimde, cinsel ilişkilerimde döl benden boşalan bir şey idi. O kadar. Boşalınca bitiyordu. Bu kez boşalmakla yeni şeyler duydum.

Sonradan konuştuğumuzda aşkımızı tesid etmek, birbirimize güven, sevgi duyduğumuzu, ikimiz beraber olmak istediğimizi, ayrılmak istemediğimizi, kuşkularımızdan kurtulmak için çocuk yapmak üzere sevişiğimizi birbirimize tesid ettik.

Çocuk olmadı.

~~Hikmet~~

Ve dedik ki sonra çocuk yapmak için ideal bir zaman yoktur. Eğer ideal zamanı bekliyeceksek durmadan ertelenir çocuk yapmak. Onun için en iyi zaman şimdiki zaman.

Ve benim bir seyahat dönüşümde ~~Hikmet~~ kez yani bir sonraki aybaşında sevişiğimizde sen doğdun. Ama niçin diye sorduğumda kendi kendime bir iki ay sonra cevabı bilmiyordum. Çünkü annemle ben birbirimizi seviyoruz ve aşkımızı paylaşacağımız koskoca dünya var. Yani aşkımızı kuvvetlendirmek, ispat etmek için seni yapmadığımızı biliyorum.

Peki neden?

Arkadaşımın evinde akşam sofrasında dört çocuk annesi "galiba biyolojik bir olay", dedi, "çocuk yapmamız. Yani kadın ve erkeğin birlikte bir

Sonradan konuştuğumuzda aşkımızı teyit etmek, birbirimize güven, sevgi duyduğumuzu, ilerde beraber olmak istediğimizi, ayrılmak istemediğimizi, kuşkularımızdan kuvvetli bir davranışta bulunmak için çocuk yapmak üzere seviştiğimizi birbirimize teyit ettik.

Çocuk olmadı.

Ve dedik ki sonra, çocuk yapmak için ideal bir zaman yoktur. Eğer ideal zamanı bekleyeceksek durmadan ertelenir çocuk yapmak. Onun için en iyi zaman şimdiki zaman.

Ve benim bir seyahat dönüşümde, yani bir sonraki aybaşında seviştiğimizde sen doğdun. Ama niçin diye sorduğumda kendi kendime bir-iki ay sonra, cevabı bilmiyordum. Çünkü annenle ben birbirimizi seviyoruz ve aşkımızı paylaşacağımız koskoca dünya var. Yani aşkımızı kuvvetlendirmek, ispat etmek için seni yapmadığımızı biliyorum. Peki neden?

Arkadaşımın evinde akşam sofrasında dört çocuk annesi "Galiba biyolojik bir olay," dedi, "çocuk yapmamız. Yani kadın ve erkeğin birlikte bir

çocuk yapma dürtüsü var. Biyolojik bir gereksinme kadın ve erkeği (cinsli) çocuk yapmaya itiyor. Çocuk yapmayan kendini eksik hissediyor. Bir eksiklik gideriliyor, tamamlanıyor çocuk yapılınca."

"Peki sen dört tane yapmışsın"

"Evet kimi eksikliğini bir çocuk yapınca gideriyor. Ben dördüncüyü yapana kadar kendimi tamamlanmış hissetmedim."

Bize, daha doğrusu annem'e, kendini ilk nasıl duyurduğunu, daha doğrusu annenin ilk senden aldığının bilincinde olduğu ilk haberi yazmak istiyorum.

Kitaplarda okuyorduk içerdeki çocuk duygularını, tekmelerini tekmelerle belirtir diye. İşte senin annenin ilk farkında olduğu tekmen.

"Öncekiler bir şeyler duyup duymadığımdan emin değildim. Hem var hem yok gibiydi. Ama konferansta ayakta iken bana değil onlarınla yüksek ve küstah bir ses ilişki edince bu tekmeler başladı. Aferin dedim, aferin sana sessizce."

çocuk yapma dürtüsü var. Biyolojik bir gereksinme kadın ve erkeği (çifti) çocuk yapmaya itiyor. Çocuk yapmayan kendini eksik hissediyor. Bir eksiklik gideriliyor, tamamlanıyor çocuk yapılınca."

"Peki sen, dört tane yapmışsın."

"Evet, kimi eksikliğini bir çocuk yapınca gideriyor. Ben dördüncüyü yapana kadar kendimi tamamlanmış hissetmedim."

Bize, daha doğrusu annene, kendini ilk nasıl duyurduğunu, daha doğrusu annenin, senden aldığının bilincinde olduğu ilk haberi yazmak istiyorum.

Kitaplarda okuyorduk, içerdeki çocuk duygularını, tepkilerini tekmelerle belirtir diye. İşte senin annenin ilk farkında olduğu tekmen.

"Önceleri bir şeyler duyup duymadığımdan emin değildim. Hem var hem yok gibiydi. Ama konferansta adamın teki anlattıklarıma yüksek ve küstah bir sesle itiraz edince baktım tekmeler başladı. 'Aferin', dedim, 'aferin sana.' Sessizce."

8 Nisan, 1988

Arkadaşlarını ziyaret'ten döndüğümde annen İzmir istasyonunda karşıladı. Gazeteci'nin yanında bekliyordu. "Önce iyi haberi mi veriyim, kötüsünü mü?" "İyisini" dedim. "Bir çocuğumuz olacak, erkek bir çocuğumuz olacak. Telefon edilirken. Her şey normal" derken ve ben de dinlerken ikimizinde gözleri yaşardı. Sonradan "7" rakkamının annen için uğurlu olduğunu hatırladım.

Böylece geri zekalı olmadığın ve erkek olduğun "bilim çevrelerince" resmen açıklandı. Telefonda kadın doktor annen'e sormuş "Cinsiyetini bilmek istiyor musunuz diye" istemiyen çok. Halbuki biz iğne testinden, anne'nin ekşi yemesinden, senin yapmak için sevişliğimizde annenin aybaşı günü ve orgasm olmamasından erkek olacağını biliyorduk. Hatta bir kaç haftadır it ya da he or she yerine ben senden hep "he" diye sözeder olmuştum.

Sonra annen, annesine babasına telefon etmiş. Annesinin tek çocuğu olan ve kendisi de tek çocuk olan "anne'nin annesi" "Erkek yok bizim aile de" demiş, ve sana bir kaç erimeyi şaşkınlıkla devam edeceğini, sonra annen anneme telefon etti,

8 Nisan 1988
[Marburg]

Arkadaşlarımı ziyaretten döndüğümde annen tren istasyonunda karşıladı. Gazetecinin yanında bekliyordu. "Önce iyi haberi mi vereyim, kötüyü mü?" [diye sordu.] "İyisini," dedim. "Bir çocuğumuz olacak, erkek bir çocuğumuz olacak. Telefon ettiler. Her şey normal" derken ve ben de dinlerken ikimizin de gözleri yaşardı. Sonradan "7" rakamının annen için uğurlu olduğunu hatırladım.

Böylece geri zekâlı olmadığın ve erkek olduğun "bilim çevrelerince" resmen açıklandı. Telefonda kadın doktor annene sormuş, "Cinsiyetini bilmek istiyor musunuz?" diye. İstemeyen çok. Halbuki biz iğne testinden, annenin ekşi yemesinden, seni yapmak için seviştiğimizde annenin aybaşı günü ve orgazm olmamasından erkek olacağını biliyorduk. Hatta birkaç haftadır "it" ya da "he or she"[8] yerine ben senden hep "he" diye söz eder olmuştum.

Sonra annen, annesine babasına telefon etmiş. Annesin[in] tek çocuğu olan ve kendisi de tek çocuk olan annenin annesi "Erkek pek yok bizim ailede" demiş ve sana hırka örmeye coşkuyla devam edeceğini [söylemiş]. Sonra annen anneme telefon etti,

8 "It", "he" ya da "she" İngilizcede birinin ya da bir şeyin cinsiyetini veya ne olduğunu basitçe ifade etmek için kullanılan zamirlerdir. "He" erkek, "she" kadın, "it" ise insan olmayan varlıklar, hayvanlar veya cansız nesneler için kullanılır – e.n.

"Saadet gözyaşları dökuyorum" dedi. En sonunda bu sonunda da gece yarısı bir sevgilimden telefon geldi. İki yıldır haberleşmiyorduk. Senin geleceğini bir de onunla paylaştık. Çok şaşırdı ve galiba hayal kırıklığına uğradı sesindeki coşku. Sevinçle rağmen.

Radyo'da bir İngiliz papaz'ının konuşmasını dinledim. Ölüm'den sonra yaşam'a dair. Nereden biliyorsa, nasıl falan diye sorular sordu. Sonra'da senin şimdiki yaşamından örnek vererek açıkladı (galiba St. Pavl'un söylediklerine dayanarak). "Nasıl," dedi," rahimdeki bebek yavaş yavaş doğuma ve doğumdan sonraki yaşama hazırlanıyor ve gene de doğum sonrası dünyasına ilişkin pek bir bilgisi yoksa da, işte de bu dünya da yaşayan bizler ölümden sonra yeni bir hayata hazırlanıyoruz. Bana öyle geliyor ki ölümsüzlüğü, cennet'i vs. düşünüp, hayallerini ona göre ayarlayanlar bu dünyayı bu yaşamlarını eksik yaşıyorlar her şeyi dolu dolu cesına yaşayabilmek varken.

Annen cinsiyetini söylemeseydi sormak aklımdan bile geçmiyecekti. Doğacak olan çocuğun, yani senin cinsiyetin şöyle etkiliyor beni ve anneni.

Ben erkeğim. Sen de erkek olacaksın. Yani benim gibi. Bir çok şeyin onlar, bunlar, şunlar diye

"Saadet gözyaşları döküyorum," dedi. En sonunda da gece yarısı bir sevgilimden telefon geldi. İki yıldır haberleşmiyorduk. Senin geleceğini bir de onunla paylaştık. Çok şaşırdı ve galiba hayal kırıklığına uğradı, sesindeki coşku[ya], sevince rağmen.

Radyoda bir İngiliz papazının konuşmasını dinledim, ölümden sonra yaşama dair. "Nerden biliyoruz, nasıl" falan diye sorular sordu. Sonra da senin şimdiki yaşamından örnek vererek açıkladı (galiba St. Paul'un söylediklerine dayanarak). "Nasıl" dedi, "rahimdeki bebek yavaş yavaş doğuma ve doğumdan sonraki yaşama hazırlanıyor ve gene de doğum sonrası dünyasına ilişkin pek bir bilgisi yoksa, işte bu dünyada yaşayan bizler [de] ölümden sonra yeni bir hayata hazırlanıyoruz." Bana öyle geliyor ki, ölümsüzlüğü, cenneti vs. düşünüp hayatlarını ona göre ayarlayanlar bu dünyayı, bu yaşamlarını eksik yaşıyorlar, her şeyi dolu dolucasına yaşayabilmek varken.

Annen cinsiyetini söylemeseydi sormak aklımdan bile geçmeyecekti. Doğacak olan çocuğun, yani senin cinsiyetin şöyle etkiliyor beni ve anneni.

Ben erkeğim. Sen de erkek olacaksın. Yani benim gibi. Birçok şeyin onlar, bunlar, şunlar diye

kategorilere ayrıldığı (ayırdığımız) bu dünyada biz. sen ve ben. aynı kategoridesiniz. Bir anlam da benim kalıtımsal olarak devamım olan sen şimdi ek olarak bu kategoriden. erkek olmandan öteye de bana benziyorsun. yani erkek olarak bir yenilik, bir büyüme değilsin. Annem için tam tersi. Seninle birlikte öbür cinsiyetle daha çok birleşecek, bütünleşecek, o daha çok insan olurken, sen dişi kadınlıktan insanlığa genişlerken ben erkek kalacağım. Bu açıdan büyümeyeceğim.

Başka türlü de bakabilirsin. Seni cinsiyet olarak tanıdığımdan, seni tanımış olmanın verdiği bir bıkkınlık var. Annem için ise şaşkın hafif. Mesela ergenlik döneminde kız olsaydı onunla nasıl konuşulacağını, sorunlarının ne olacağını bilirdim çünkü aynısını ben yaşadım. Erkek çocukla nasıl konuşulur diye meraklanıyor. Bu da madalyonun öbür yüzü.

Eh hoş geliyorsun erkek çocuk. Şimdi giderek ismin ne olacak sorusu gündeme gelecek. Bence çok da düşünmek, kimlerinin yaşlığı gibi listeler, kitaplar falan belki telefon defterleri karıştırsak fark etmeyecek çünkü bu bir

kategorilere ayrıldığı (ayırdığımız) bu dünyada biz, [yani] sen ve ben aynı kategorideniz. Bir anlamda benim kalıtımsal olarak devamım olan sen, şimdi ek olarak bu kategoriden, erkek olmandan ötürü de bana benziyorsun. Yani erkek olarak bir yenilik, bir büyüme değilsin. Annen için tam tersi. Seninle birlikte öbür cinsiyetle daha çok birleşecek, bütünleşecek; o daha çok insan olurken, senden ötürü kadınlıktan insanlığa genişlerken, ben erkek kalacağım. Bu açıdan büyümeyeceğim.

Başka türlü de bakabiliriz. Seni cinsiyet olarak tanıdığımdan, seni tanımış olmanın verdiği bir huzur var. Annen ise şaşkın hafif. "Mesela ergenlik döneminde, kız olsaydı onunla nasıl konuşulacağını, sorunlarının ne olacağını bilirdim, çünkü aynısını ben yaşadım." Erkek çocukla nasıl konuşulur diye meraklanıyor. Bu da madalyonun öbür yüzü.

Eh, hoş geliyorsun erkek çocuk. Şimdi giderek ismin ne olacak sorusu gündeme gelecek. Bence çok da düşünsek, kimilerinin yaptığı gibi listeler, kitaplar hatta belki telefon defterleri karıştırsak fark etmeyecek, çünkü bu bir

matematik problemine doğru cevap bulmak değil ki araştıralım. Bir gün birdenbire senin "gelmiş" olacak ha işte bu diyeceğiz. Ebeveynin çocuğa haksızca "SAHİP" olmasının en büyük belirtisi bu - sana sesin ismini biçim vermemiz. Doğru değil. Ama iletişim için de gerekmiyor mu. Belki senin bizi anne baba diye çağırdığın gibi bir de sana sen kendi ismini seçene kadar bebe demeliyiz. Yani büyüyene kadar sen bizle olan ilişkilerinde, birbirimizi çağırmamızda özel bir isme ihtiyacın yok. Özel isim devletin burokrasisi ve bir takım geleneklerin, inançların, ailenin otoritesinin sürmesi için önemli. Kimi baba kendi adını veriyor çocuğuna, kimi tarihteki bir ozanın adını, kimi ideolojik ikon isimler bulup, kimi evrensel sesten ahenkli bir sözcük. İlk de sana isim verilecekse ki verilecek bari o ahenk- güzel uyumlu sesler. seni bir ülkeli, din, ideoloji ye biz öyle istedik diye ait göstermeyen. Psikiyatri de farkındayım bazı bozukluklar ailelerin çocuktan beklentilerine göre ona nasıl davranıyorlar ve çocuk nelere yaşıyor ailenin beklentilerine uygun kendi yaşantısına ters olan o isimle. Haydi hoşça kal erkek çocuk.

matematik problemine doğru cevap bulmak değil ki, araştıralım. Bir gün birdenbire ismin "gelmiş" olacak, "Ha, işte bu" diyeceğiz. Ebeveynin çocuğa haksızca "SAHİP" olmasının en büyük belirtisi bu – sana senin ismini bizim vermemiz. Doğru değil. Ama iletişim için de gerekmiyor mu? Belki senin bizi "anne, baba" diye çağırdığın gibi biz de sana, sen kendi ismini seçene kadar, "bebe" demeliyiz. Yani büyüyene kadar, senin bizle olan ilişkilerinde birbirimizi çağırmamızda özel bir isme ihtiyacın yok. Özel isim devletin bürokrasisi ve birtakım geleneklerin, önyargıların, ailenin özlemlerinin sürmesi için önemli. Kimi baba kendi adını veriyor çocuğuna, kimi Hıristiyan bir azizin adını, kimi ideolojik ileri[ci] isimler buluyor, kimi evrensel seslerden oluşan bir sözcük. İlle de sana isim verilecekse ki verilecek, bari o olsun – güzel, uyumlu sesler. Seni hiçbir özenti[ye], din[e], ideolojiye biz öyle istedik diye ait göstermeyen. Psikiyatride tartıştığımızı hatırlıyorum, aileler çocuktan beklentilerine göre ona nasıl [isim] veriyorlar ve çocuk neler yaşıyor, ailenin beklentilerine uygun, kendi yaşantısına ters olan o isimle. Haydi hoşça kal erkek çocuk.

15 Nisan, 1988

Beş Aylık Oğulmuza,

Bugün üniversite'nin kalıtım araştırmaları bölümünden gelen mektup 46 çift kromosom ve XY olduğunu bildiriyor. Mektup Annen'e yazılmış. Geçen gün gene Annen'e telefon ettiklerinde onun arzusunu sordular, "Çocuğun cinsiyetini şimdiden öğrenmek istermisin?" diye. Hiç benim, yani Baba'nın, yani erkeğin fikrini sormayor. Anne'nin ilk doktor ziyaretinde de doktor seni kapının dışında bekletip anneni içeri aldı, sonra da birlikte dışarı çıktıklarında normal bir hamilelik olduğunu bildirdi bana ve benle bekleyen anne annesine. Söylemek istediğim şu senin doğumunda erkeğe, babaya pek önem verilmiyorlar, sanki seni tek yapan, senden tek sorumlu annen imiş gibi. Neredeyse hergün ve neredeyse her yerde erkeklerin kadınları bize sayıdığı söylenen dünyamızda, doğum gibi kadın ve erkeği ortaklaşa en çok ilgilendiren bu olayda, erkeğin Baba'nın bu denli dışlatanması ilginç. Çoğu kitaplar da öyle çocuk doğumu, bakımına ilişkin çoğu kitaplar da öyle. Sanki bir tek anne için yazılmış, kadın'a anne'ye hitab ediyor. "Eh tabii zaten erkekler ilgilenmiyor ki" diye bir açıklama "Kolay

15 Nisan, 1988
[Marburg]

Beş aylık oğlumuza,

Bugün üniversitenin kalıtım araştırmaları bölümünden gelen mektup 46 çift kromozomun ve XY olduğunu bildiriyor. Mektup annene yazılmış. Geçen gün gene annene telefon ettiklerinde onun arzusunu sordular, "Çocuğun cinsiyetini şimdiden öğrenmek ister misiniz?" diye. Hiç benim, yani babanın, yani erkeğin fikrini soran yok. Annenin ilk doktor ziyaretinde de doktor beni kapının dışında bekletip anneni içeri aldı, sonra da birlikte dışarı çıktıklarında normal bir hamilelik olduğunu bildirdi bana ve benle bekleyen anneannene. Söylemek istediğim, senin doğumunda erkeğe, babaya pek önem vermiyorlar; sanki seni tek yapan, senden tek sorumlu annenmiş gibi. Neredeyse her gün ve nerdeyse her yerde erkeklerin kadınları hiçe saydığı söylenen dünyamızda, doğum gibi kadın ve erkeği ortaklaşa en çok ilgilendiren bu olayda, erkeğin, babanın bu denli dıştalanması ilginç. Çocuk doğumu[na], bakımına ilişkin çoğu kitaplar da öyle. Sanki bir tek anne için yazılmış, kadına, anneye hitap ediyor. "Eh tabii zaten erkekler ilgilenmiyor ki" diye bir açıklama "Köleler

zaten özgürlük istemiyor" denmesine eş değer.

Dün akşam attığın tekmelerden gittiğimiz filmin sesleyini beğenmediğin anlaşılıyor. Gece yatakta da sürdü tekmelerin ve annen ilk kez, şimdiye dek senin hayat belirtilerin olarak sıcak bir gülümsemeyle karşıladığı tekmelerin sürünce, "Artık uyusana" diye yakındı. Onun rahatsız olduğunu gören ben de sana doğru bakıp "Oğlum sussana" dedim. Yani anlayacağın en doğal hayat belirtilerine karşı baskı daha sen doğmadan başladı. İlk kez varlığından rahatsız oluyordu. Ancak, annenin söylediğine göre tekmelerin de artık daha güçlü ve şiddetli. Yani rahatsız olmamak da pek mümkün değil galiba.

Kalın seslerden hoşlanmadığı tekmelerinle belirtiyorsun. Öbür yandan Bach, Telemann ve İslam tasavvuf müziği hoşlandığın sesler arasında. Elektrikli süpürge ve bağırış-çağırış da tekme nedenleri. 30 bin yıldan çok ahenkli sesler arasında yetişen insan türü bu. İşte son yüzyıllar mutluluğu bombalanıyor seslerle. Önümüzdeki bir iki yıl deniz kenarında sakin yerlerde yaşamayı düşündüğümüzden senin de bizim de bu sesler hükümlerinden nisbeten korunacağına seviniyorum.

zaten özgürlük istemiyor" denmesine eşdeğer.

Dün akşam attığın tekmelerden gittiğimiz filmin seslerini beğenmediğin anlaşılıyor. Gece yatakta da sürdü ve annen ilk kez, şimdiye dek senin hayat belirtilerin olarak sıcak bir gülümsemeyle karşıladığı tekmelerin sürünce, "Artık uyusana" diye yakındı. Onun rahatsız olduğunu gören ben de sana doğru bakıp "Oğlum sussana" dedim. Yani anlayacağın en doğal hayat belirtilerine karşı baskı daha sen doğmadan başladı. İlk kez varlığından rahatsız olundu. Ancak annenin söylediğine göre tekmelerin de artık daha güçlü ve şiddetli. Yani rahatsız olmamak da pek mümkün değil galiba.

Kötü seslerden hoşlanmadığı[nı] tekmelerinle belirtiyorsun. Öbür yandan Bach, Telemann ve İslâm tasavvuf müziği hoşlandığın sesler arasında. Elektrikli süpürge ve bağırış çağırış da tekme nedenleri. 30 bin yıldan çok [zamandır] ahenkli sesler arasında yetişen insan türü son yüzyıldır müthiş bombalanıyor seslerle. Önümüzdeki bir-iki yıl deniz kenarında sakin yerlerde yaşamayı düşündüğümüzden senin de, bizim de bu ses hücumlarından nispeten korunacağı[mıza] seviniyorum.

4, Mayıs, 1988

ATINA

Merhaba Oğlumuz,

Çocuk yapanlar başkalarının da çocuk yapmasını istiyor.

Ünü anne'nin çocuksuz, evli 37 yaşında bir arkadaşı ile beraberdik. Çocuk yerine kendisine bir silki edindim onu ehlileştirdim dedi ve bize teker teker mutluluş duygulanarak fotoğraflarını gösterdi. Çocuğumuz olursa eskisi gibi dolaşamam, çalışamam özgürlüğüm yok olur dedi. Şimdi aynı kederleri yaşayan ben (biz) hemen ona çocuk doğurmanın, çocukla birlikte yaşamanın güzelliklerini anlatmaya başladım. Her insan'ın kendini çocuksuz eksik hissettiği, eskiden yaptıklarını yapamıyacağımızı ama çocukla birlikte de hiç yaşamadığımız bir sevgiyi yaşayacağımızı..... ev dönerken annen evinizin bir kaç yıl içinde o da bir çocuk yapar dedi.

Yani sen daha "doğmadan" dahi başladık baş kalarına işlemeye.

İlk tepki- senin doğumuna- anlık bir sevinç'le başladı. Yani hamile olduğunu öğrendiğimiz gün anne'nin ikimize de pek keyiflendik, adeta beburlendik beberi bebe anne anne'ne ve dede'ne

4 Mayıs, 1988
ATİNA

Merhaba oğlumuz,

Çocuk yapanlar başkalarının da çocuk yapmasını istiyor.

Dün annenin çocuksuz, evli, 37 yaşında bir arkadaşı ile beraberdik. "Çocuk yerine kendime bir tilki edindim, onu ehlileştirdim" dedi ve bize teker teker müthiş duygulanarak fotoğraflarını gösterdi. "Çocuğumuz olursa eskisi gibi dolaşamam, çalışamam, özgürlüğüm yok olur" dedi. Şimdi aynı tereddütleri yaşayan ben (biz) hemen ona çocuk doğurmasını, çocukla birlikte yaşamanın güzelliklerini anlatmaya başladım. Her insanın kendini çocuksuz eksik hissettiği, eskiden yaptıklarını yapamayacağımızı ama çocukla birlikte de hiç yaşamadığımız bir sevgiyi yaşayacağımızı... Eve dönerken annen "Eminim birkaç yıl içinde o da bir çocuk yapar" dedi.

Yani sen daha "doğmadan" dahi başladık başkalarına işlemeye.

İlk tepki –senin doğumuna– anlık bir sevinçle başladı. Yani hamile olduğunu öğrendiğimiz gün annenin, ikimiz de pek keyiflendik, adeta böbürlendik haberi anneannene ve dedene

açıklarken. Halbuki aybaşı geciktiğinde annen, istiyerek hamile kalmak için sevişmesine rağmen, bir türlü inanamıyor, adeta aybaşı'nın gelmesini istiyordu. Örneğin bir kaç gün geciktiğinde ben %2 hamile olma ihtimalin yüzde kırk'dır dediğimde annen yüzde on diyor, bir kaç gün sonra ben yüzde seksen dediğimde annen yüzde on iki diyordu.

Hamile kaldığını öğrendikten sonra bir direnç, tepki başladı annen'de. Vücudu'nun başka bir şey tarafından ele geçirildiğini hissediyor, günlük yaşantısı ve girdiği düşünceler vücudunda olup bitenin bilincini duyuyordu. Bu da bir kaç ay sürdü.

Sonra seni ve kendini tanımak için okumaya başladı annen. Adeta bir mucize'nin tanığı olmanın heyecanıyla senin günlük gelişmeni izliyor ha babam haber veriyordu bana, 'işte şimdi boyu bu kadar, işte şu organları gelişiyor, işte benim hormonlarımla, göğüslerime şu bu oluyor diye.

Şimdi sen 5-6 aylıkken artık anne olmuş gibi kuşkularını da teşvik ediyor, arkadaşlarıyla erkeklerin askerliklerini birbirlerine bıkmadan usanmadan

açıklarken. Halbuki aybaşı geciktiğinde, annen isteyerek hamile kalmak için sevişmesine rağmen, bir türlü inanamıyor, adeta aybaşının gelmesini istiyordu. Örneğin birkaç gün geciktiğinde ben, "Hamile olma ihtimalin yüzde kırktır" dediğimde annen, "Yüzde on" diyor, birkaç gün sonra ben, "Yüzde seksen" dediğimde, annen "Yüzde on iki" diyordu.

Hamile kaldığını öğrendikten sonra bir direnç, tepki başladı annende. Vücudunun başka bir şey tarafından ele geçirildiğini hissediyor, günlük yaşantısı ve giderek düşünceleri vücudunda olup bitenin tutsağı oluyordu. Bu da birkaç ay sürdü.

Sonra seni ve kendini tanımak için okumaya başladı annen. Adeta bir mucizenin tanığı olmanın heyecanıyla senin günlük gelişmeni izliyor, hababam haber veriyordu bana, "İşte şimdi boyu bu kadar, işte şu organları gelişiyor, işte benim hormonlarıma, göğüslerime şu, bu oluyor" diye.

Şimdi sen 5-6 aylıkken artık anne olmuş gibi başkalarını da teşvik ediyor, arkadaşları[na] erkeklerin askerliklerini birbirlerine bıkmadan usanmadan

anlattıkları gibi, annelliğini anlatıyor, annelikleri dinliyor.

Bu arada aramızda birbirimizin vücutlarıyla sevişmek, birbirimize dokunmaklan haz duymak, vücut vücuda sevişmek kalktı. Annem büyük bir itiharla hep onunla seyrediyor, büyüyen göğüsleri ve seni durmadan bana gösteriyor. Ben zaman zaman çukur sertleşerek seyrediyorum, ama annenin en çok sevinci benim sanat ve seninle ilgili gelişmeleri görmem, cinsiyetini değil.

ama bir yandan da korkuyor "başka kadınlarla ilişki kuracağım" diye ve bunu açıkça söylüyor. Dolayısıyla onu dokunmam, okşamam dün de pek zevkleniyor.

Bu gunterde hem anne hem de sevgili nasıl olunur, onu öğrenme, çözme, öğrenme sürecini yaşıyor.

Ben ise 20 yıldır bu kadar uzun bir süre için "seks" den yoksun olmamıştım. Anne'ni istiyorum, o pek yanaşmıyor, ben de üsteleniyorum. Anne için ilginç ve güzel yanı ~~iktim~~ benim onunla, annemle birlikte bir çift olarak görmem birbirimizi.

anlattıkları gibi, anneliğini anlatıyor, annelikleri dinliyor.

Bu arada aramızda birbirimizin vücutlarıyla sevişmek, birbirimize dokunmaktan haz duymak, vücut vücuda sevişmek kalktı. Annen büyük bir iftiharla hep önümde soyunuyor, büyüyen göğüsleri[ni] ve seni durmadan bana gösteriyor. Ben zaman zaman çüküm sertleşerek seyrediyorum ama annenin en çok sevindiği benim sana [ilgi göstermem] ve seninle ilgili gelişmeleri görmem, cinsiyetini değil.

Ama bir yandan da korkuyor "başka kadınlarla ilişki kuracağım" diye ve bunu açıkça söylüyor. Dolayısıyla ona dokunmam[dan], okşamamdan da pek zevkleniyor.

Bugünlerde hem anne hem de sevgili nasıl olunur, onu çözme, öğrenme sürecini yaşıyor.

Ben ise 20 yıldır bu kadar uzun bir süre için "seks"ten yoksun olmamıştım. Anneni istiyorum, o pek yanaşmıyor, ben de üstelemiyorum. Ama işin ilginç ve güzel yanı, benim onunla, annenle birlikte bir çift olarak görmem birbirimizi.

9 Mayıs, 1986

Yaratılışımıza, REA

Ne haddimize!

Anne'nin karnının sesle giderek şiştiğini görüyorum. Artık varlığın açıkça gözle görülür oldu.

Sade doktorların söylediği, teknolojinin gösterdiği, fabarafavar bulguların belirttiği bir şey değil, gözle görülür hareketleri hissedilir bir varlıksın.

Seni birdenbire böyle görmek, seni "yaratılışımız" ilk günü getiriyor düşüncelerimi. Ne haddimize! Nasıl? Niçin? Biz seni "yaratılış" diye, biz senin tamyacağın ilk insanlar olacağımız için ne denli birbirimizin tutsağı olacağız. Seni taşıyor diye annen değişti mesela. Baba doğruyu bilsin çocuğumuzu taşıyor diye kendisini benle bir, bana ait, ya da bizi bir aile hissediyor. Senden önce hayatımızın sonuna kadar beraberiz demem, anne'nin önceden başkalarından sık duyduğu bir sözden ibaretti, şimdiyse belki en çok duymak istediği sözler. Senin varlığınla kendini bana bağlıyor.

Çocuk yapmak şüphesiz ki çocuk doğmadan önce çocuğu yapanları, düşüncelerini, birbirleriyle olan ilişkilerini değiştiriyor. Örneğin savaşa, saldırganlığa inanmayan birisi kendisine saldırıldığında, kendi canını almaya gelenlere

9 Mayıs, 1988
KEA[9]

Yarattığımıza,

Ne haddimize!

Annenin karnının seninle giderek şiştiğini görüyorum. Artık varlığın açıkça gözle görülür oldu.

Sade doktorların söylediği, teknolojinin gösterdiği, laboratuvar bulgularının belirttiği bir şey değil, gözle görülür hareketleri hissedilir bir varlıksın.

Seni birdenbire böyle görmek, seni "yaptığımız" ilk güne götürüyor düşüncelerimi. Ne haddimize! Nasıl? Niçin? Biz seni "yarattık" diye, biz senin tanıyacağın ilk insanlar olacağımız için ne denli birbirimizin tutsağı olacağız. Seni taşıyor diye annen değişti mesela. Daha doğrusu bizim çocuğumuzu taşıyor diye kendisini benle bir, bana ait ya da bizi bir aile hissediyor. Senden önce "Hayatımızın sonuna kadar beraberiz" demem, annenin önceden başkalarından [da] sık duyduğu bir sözden ibaretti. Şimdiyse belki en çok duymak istediği sözler. Senin varlığınla kendini bana bağlıyor.

Çocuk yapmak, şüphesiz ki çocuk doğmadan önce çocuğu yapanları, düşüncelerini, birbirleriyle olan ilişkilerini değiştiriyor. Örneğin savaşa, saldırganlığa inanmayan birisi kendisine saldırıldığında kendi canını almaya gelenlere

9 Yunanistan anakarası ile Güney Ege arasında bulunan irili ufaklı 220 adayı kapsayan Kiklad Adaları'ndan biri – G.V.

Hazret-i İsa gibi ölüp yaşayışını çevirebilir, bir ilke, bir inanç uğruna canını feda edebilir. Ama aynı saldırı çocuğuna, ya da senin henüz tanımadığın için, hamile karısına gelse, saldırıyı kurşunlarsız bırakabilir mi? İşte bırakamam. Kendi canımı korumak uğruna belki bana saldıranın canını almak istemiyebilirim, ama gelse ana'ma bir saldırı gelse, anne ne yapıyorsunuz, durun, bu kadın gebe diye bağıracağım, sonra da gözüm kararak saldıranların üzerine saldıracağım muhakkak.

Soruyor musun doğmadan seni nasıl değişiyorum, değişiyorsa annenle. Sırf senden ötürü. Evli annen'e sordum eğer oğluna ilaç gerekirse ve paramız yoksa hırsızlık yapar mısın diye. Tereddüt sız evet dedi. Sonra da ne yapar, ne eder mutlaka bir yolunu bulurum dedi.

Şimdi dünyada savaşlardan, hastalıklardan, açlıktan her yıl milyonlarca çocuk ölüyor. Kendi çocuğunu korumakta kararlı olduğu gibi diğer çocuklar için aynı derecede dünyada kaç kişi kararlı? Çocuklar yaşayabilsin, korunsun diye dünyada kaç kişi varını yoğunu ortaya koyuyor? Herhalde ilk yapılacak şey, senin gibi yeni çocuklar yapmadan önce, doğmuş olanlara aç'lara, hasta'lara, savaştan kimsesizlere sahip

Hazreti İsa gibi öbür yanağını çevirebilir, bir ilke, bir inanç uğruna canını teslim edebilir. Ama aynı saldırı çocuğuna ya da –seni henüz tanımadığım için– hamile karısına gelse saldırıyı karşılıksız bırakabilir mi? Ben bırakamam. Kendi canımı korumak uğruna belki bana saldıranın canını almak istemeyebilirim ama gebe anana bir saldırı gelse önce "Ne yapıyorsunuz, durun, bu kadın gebe" diye haykıracağım, sonra da gözüm kararak saldıranların üzerine saldıracağım muhakkak.

Görüyor musun doğmadan sen nasıl değişiyorum, değişiyoruz annenle? Sırf senden ötürü. Dün annene sordum, "Eğer oğluna ilaç gerekirse ve paramız yoksa hırsızlık yapar mısın?" diye. Tereddütsüz, "Evet" dedi. Sonra da "Ne yapar, ne eder mutlaka bir yolunu bulurum" dedi.

Şimdi dünyada savaşlardan, hastalıklardan, açlıktan her yıl milyonlarca çocuk ölüyor. Kendi çocuğunu korumakta kararlı olduğu gibi diğer çocuklar için aynı derecede tüm dünyada kaç kişi kararlı? Çocuklar yaşayabilsin, korunsun diye dünyada kaç kişi varını yoğunu ortaya koyuyor? Herhalde ilk yapılacak şey, senin gibi yeni çocuklar yapmadan önce doğmuş olanlara, açlara, hastalara, savaştan kırılanlara sahip

çıkmak. Halbuki bir yandan düşünüyor bir yandan da öldürüyoruz tür olarak. Ve ancak insan kendisi çocuk yaparken başka çocuklara duyarlı oluyor, bir de isteyip yapamayanlar tabii.

Peki kendi çocuğu olan gene başka çocukların açlığına, öldürülmesine karşı gene pek tavır almıyor. Buna ne demeli? Tek derdi kendi çocuğunun yaşaması, hem de prenses, prenseler gibi - yani herkesin çocuğu şu ya da bu şekilde dünyanın en mutsuza insanı oluyor. Saçmalıklar saçması. Psikiyatrlar da ebeveynin çocuğu özel ilgi ve ihtimamı'nın onun için iyi olduğunu söylüyorlar. Yani evladın anlayacağın çocuk çağımızda bir özel mülkiyet nesnesi. Çiftler otomobil, buzdolabı ve çocuk istiyorlar. Herkesin amacı da en iyi markaya, en iyisine sahip olmak.

Ve böylece yeni adil, eşit, dünya kurulamıyor da. Çünkü herkes bu eşitsiz düzenden kendi çocukları için en büyük payı koparmaya çalışıyor, daha doğmadan onlara bile başlıyor bu yarış. Üstelik çocuk deyince akan sular duruyor, çocuk için yapılan her şey mübah sayılabiliyor. Ceza kanunlarında bile bunun yeri var. Yani söyleyeceğim şu, insan türü bilinçli olarak mesela bir yıl, hiç çocuk yapmayacağım dese

çıkmak. Halbuki bir yandan doğuruyor bir yandan da öldürüyoruz tür olarak. Ve ancak insan kendisi çocuk yaparken başka çocuklara duyarlı oluyor, bir de *isteyip* yapamayanlar tabii.

Peki, kendi çocuğu olan gene başka çocukların açlığına, öldürülmesine karşı [da] gene pek tavır almıyor. Buna ne demeli? Tek derdi kendi çocuğunun yaşaması,.hem de prensler, prensesler gibi – yani herkesin çocuğu şu ya da bu şekilde dünyanın en müstesna insanı oluyor. Saçmalıklar saçması. Psikologlar da ebeveynin çocuğu[na] özel ilgi ve ihtimamının onun için iyi olduğunu söylüyorlar. Yani evladım, anlayacağın, çocuk çağımızda bir özel mülkiyet nesnesi. Aileler otomobil, buzdolabı ve çocuk istiyorlar. Herkesin amacı da en iyi markaya, en iyisine sahip olmak.

Ve böylece yeni, adil, eşit, dünya kurulamıyor da. Çünkü herkes bu eşitsiz düzenden kendi çocukları için en büyük payı koparmaya çalışıyor, daha doğmadan önce bile başlıyor bu yarış. Üstelik çocuk deyince akan sular duruyor, çocuk için yapılan her şey mübah sayılabiliyor. Ceza kanunlarında bile bunun yeri var. Yani söyleyeceğim şu, insan türü bilinçli olarak mesela bir yıl hiç çocuk yapmayacağım dese,

herhalde dünyanın daha iyi bir muhakemesini yapar. Çünkü çocuk yapanlar bir anlamda dünya'nın eşitsizliğinin sürmesine yardımcı oluyorlar çocukları uğruna savaşarak, kazanarak, çalarak, ayakta işlerde çalışarak. Biz çocuklarımız için değil de birbirimiz için yapsak yapılıklarımızı kabulükler azalmaz mıydı?

Bütün bunları yazdıktan sonra aman evladım sen alınma, seni seviyorum biricik evladım falan mı diyeceğim sana. Hayır. Çünkü biliyorum ki sen de belirli bir yaşa gelince düşünürsün bunları düşünürsün. Ay'dan dünyaya bakınca yapılıklarımız deli saçması gözükmüyor mu? Ya da senin bulunduğun yerden.

herhalde dünyanın daha iyi bir muhakemesini yapar. Çünkü çocuk yapanlar bir anlamda dünyanın eşitsizliğinin sürmesine yardımcı oluyorlar; çocukları uğruna savaşarak, kazanarak, çalarak, aptalca işlerde çalışarak. Biz çocuklarımız için değil de birbirimiz için yapsak yaptıklarımızı kötülükler azalmaz mıydı?

Bütün bunları yazdıktan sonra "Aman evladım sen alınma, seni seviyorum biricik evladım" falan mı diyeceğim sana. Hayır. Çünkü biliyorum ki, sen de belirli bir yaşa gelince, düşünürsen bunları düşünürsün. Aydan dünyaya bakınca yaptıklarımız deli saçması gözükmüyor mu? Ya da senin bulunduğun yerden.

22 Mayıs, 1988

Merhaba Büyüyen Bebek,

Seni görmemize, senle görüşmemize üç aylık bir zaman kaldı aşağı yukarı. Bebekleri hep ufak tefek şeyler olarak düşünürdüm sana kadar. Anne'nin doğum yapan bir arkadaşından devaldiz, kitaplardan aylardır gelişmeni, nasıl büyüdüğünü izliyoruz - yani yumurta ile sperm bir olduklarından beri muhteşem büyüdün. Bana artık kocaman bir yaratık gibi geliyorsun.

Hem annen hem de benim için şimdiye kadar tarifsiz bir ilişkimiz başlayacak seninle, bütün hayatımız. Öyle bir ilişki ki biz ölene kadar yaşadıkça sürecek. Yani hayat boyu sürecek bir ilişki. Hiç başka ilişkilere benzemiyor. Örneğin ben de annen de kimbilir kaç kez aşık olduk. İkimiz de birer kez evlendik. İç içe "birbirimize, "seni çok seviyorum" dediğimiz o ilişkiliydi de hayat boyu süreceğini sandık. Öyle olmadı. Pek öyle olmuyor. Sevgililer birbirlerinden ayrılıyor, başka sevgili buluyorlar, birbirlerinin adresini, yerini, yurdunu, adını bile unutuyorlar. Oysa çocukla genellikle, savaş falan dışında öyle değil. gerçekten hayat boyu sürecek bir ilişkimiz, ilk ilişkimizin eşiğindeyiz annenle.

22 Mayıs, 1988
[Kea]

Merhaba Büyüyen Bebek,

Seni görmemize, senle görüşmemize üç aylık bir zaman kaldı aşağı yukarı. Bebekleri hep ufak tefek şeyler olarak düşünürdüm sana kadar. Annenin doğum yapan bir arkadaşından devraldığı kitaplardan aylardır gelişmeni, nasıl büyüdüğünü izliyoruz – yani yumurta ile sperm bir olduklarından beri müthiş büyüdün. Bana artık kocaman bir yaratık gibi geliyorsun.

Hem annen hem de benim için şimdiye kadarkilerden çok farklı bir ilişkimiz başlayacak seninle, hatta başladı bile. Öyle bir ilişki ki, biz üçümüz yaşadıkça sürecek. Yani hayat boyu sürecek bir ilişki. Hiç başka ilişkilere benzemiyor. Örneğin ben de, annen de kim bilir kaç kez âşık olduk. İkimiz de [önceden] birer kez evlendik. Ve hep birbirimize "Seni çok seviyorum" dediğimiz o ilişkilerin de hayat boyu süreceğini sandık. Öyle olmadı. Pek öyle olmuyor. Sevgililer birbirinden ayrılıyor, başka sevgili buluyorlar, birbirlerinin adresini, yerini, yurdunu, adını bile unutuyorlar. Ama çocukla genellikle, savaş falan dışında öyle değil, gerçekten hayat boyu sürecek bir ilişkinin, ilk ilişkimizin eşiğindeyiz annenle.

30 Mayıs, 1988 (A)

İçerdeki hareketlerin çoğalıyor, gün geçtikçe varlığını daha bir kararlılık ve kesinlikle belirtiyorsun. Annem yatağına uzanmış, yakınımızdaki bir kuşu urkütmenin telaşındaki bir sesle, "Fel," diyor. Belli ki sen kıpırdıyorsun ve bana göstermek, benle paylaşmak istiyor. Ben de elimi koyup seni hissediyorum. Şu anda 14.5 inch'sin.

Sünnet olacak mısın? Yani Bence olacaksın. Nitin diye sorunca en önemli fizyolojik gerekliliği kadınlar için daha sağlıklı olduğu. Yani araştırmalara göre sünnetli erkeklerle cinsel ilişki kuran kadınların cervix kanseri olma olasılığı daha az. Annu bu bir temizlik meselesi olabilir. Yani sünnetsiz erkekler pipilerini sürekli temiz tutsa, dişlerini her gün fırçalayan kadınlar gibi pipilerini de temizleseler belki kanser oranı azalacak.

Annem senin canının acımasından, daha doğar doğmaz bedenine böyle bir saldırı gelmesinden çekiniyor. Bir tanıdığının çocuğu bir hafta ağlamış sünnet'den sonra. Tabii bir de sen 10-11 yaşlarında yaptırmak var Müslüman adetlerinde olduğu gibi. Benimkisi ben üç günlük'ken kesilmiş

30 Mayıs, 1988 (K)
[Kea]

İçerdeki hareketlerin çoğalıyor, gün geçtikçe varlığını daha bir kararlılık ve kesinlikle belirtiyorsun. Annen yatağına uzanmış, yakınımızdaki bir kuşu ürkütmenin tedirginliğinde bir sesle, "Gel," diyor. Belli ki, sen kıpırdıyorsun ve bana göstermek, benle paylaşmak istiyor. Ben de elimi koyup seni hissediyorum. Şu anda 14,5 inch'sin[10].

Sünnet olacak mısın? Bence olacaksın. Niçin diye sorunca en önemli fizyolojik gerekliliği kadınlar için daha sağlıklı olduğu. Yani araştırmalara göre sünnetli erkeklerle cinsel ilişki kuran kadınların cervix kanseri[11] olma olasılığı daha az. Ama bu bir temizlik meselesi olabilir. Yani sünnetsiz erkekler pipilerini sürekli temiz tutsa, dişlerini her gün fırçaladıkları gibi pipilerini de temizleseler belki kanser oranı azalacak.

Annen senin canının acımasından, daha doğar doğmaz vücuduna böyle bir saldırı gelmesinden çekiniyor. Bir tanıdığının çocuğu bir hafta ağlamış sünnetten sonra. Tabii bir de sen 10-11 yaşındayken yaptırmak var, Müslüman âdetlerinde olduğu gibi. Benimkisi ben üç günlükken kesilmiş.

10 Yaklaşık 37 cm – e.n.

11 Rahim ağzı kanserinin tıbbi adı, serviks kanseri – e.n.

Bir yerde Tanrı'ya muadelik etmek gibi seni sünnet ettirmek. Yani Tanrı'ya seni insanı doğru dürüst yaratmamışsın demek.

İnsanoğlu bu adeti nasıl keşfetmiş bilmiyorum. Avrupa'nın en eski halklarından Avusturalyalı yerliler yapıyor. Şöhbet ilk hristiyanların, katoliklerin yapmamaları kendilerini yahudilerden ayırd etmek için. Yahudilerin kim olduğunu anlamakta fikirsiz Almanların işine yaramıştır bu.

Benim tabii ki kendi sünnetli pipim'e alıştığım için sünnetsiz pipiler bana bir garip, yabancı geliyor, kafamda apaçık "Biz sünnetliler" ve "Sünnetsiz onlar" tanımı var. Ve onları, kendime yabancı görüyorum. O bakımdan da sünnetli olmam benim alıştığım bir durum olduğundan normal geliyor bana. Annem'e göre de sünnetli pipiler sünnetsizler'den daha güzel diyormuş.

Bakalım.

Doğmadan, doğmuş bir varlık olarak rüyalarımıza girmeye başladın. Şöhbet ilk annem gördü seni, iki ayrı rüya'da. Ben ilk kez dün akşam gördüm seni. Ama 2 değil de, doğru hatırlıyorsam dört kişinin çocuğu idin. Ama nasıl oluyorsa da asıl

Bir yerde Tanrı'ya müdahale etmek gibi seni sünnet ettirmek. Yani Tanrı'ya, "Sen insanı doğru dürüst yaratmamışsın" demek.

İnsanoğlu bu âdeti nasıl keşfetmiş bilmiyorum. Dünyanın en eski halklarından Avustralyalı yerliler yapıyor. Galiba ilk Hıristiyanların, Katoliklerin yapmamaları kendilerini Yahudilerden ayırt etmek için[12]. Yahudilerin kim olduğunu anlamakta Hitlerci Almanların işine yaramıştır bu.

Benim tabii ki kendi sünnetli pipime alıştığım için sünnetsiz pipiler bana bir garip, yabancı geliyor, kafamda apaçık "Biz sünnetliler" ve "Sünnetsiz onlar" tanımı var. Ve onları kendime yabancı görüyorum. O bakımdan da, sünnetli olman benim alıştığım bir durum olduğundan normal geliyor bana. Annene göre de sünnetli pipiler sünnetsizlerden daha güzel oluyormuş.

Bakalım.

Doğmadan, doğmuş bir varlık olarak rüyalarımıza girmeye başladın. Galiba ilk annen gördü seni iki ayrı rüyada. Ben ilk kez dün akşam gördüm seni. Ama 2 değil de, doğru hatırlıyorsam dört kişinin çocuğu idin. Ama nasıl oluyorsa da asıl

12 Yahudi doğan İsa da sünnetliydi – G.V.

benim çocuğum idin. Evi aksam ziyaret ettiğimde gidip seni devir oliyordum. Onlarin hoş yedi yaşında bir oğlu var. Ona bakarken belki senin nasil olacağini, senle hayatin nasil olacağini düşündüğümden mi rüya.

Annem de seni görmüş rüyasında, karma karışık bir rüyaydi" dedi telefonda. Ve galiba anne annenle görmüş. Sen benim rüya "görüyormuşum" bilmiyorum- ama yazar yazmaz rüya görmek aşkimizin yanliş olduğunu anladim. Mesela hiç görmemiş kişiler de rüya görüyor çünkü - yani ses, koku, doku rüyalari görüyorlar.

(Unutmadan söyleyeyim, misafir geldiğimden bir önceki mektup yarida kaldi - yani o şekilde bitmiş oldu)

ISTANBUL

benim çocuğun idin. Dün akşam ziyaret ettiğimiz çiftten seni devralıyordum. Onların hoş, yedi yaşında bir oğlu var. Ona bakarken belki senin nasıl olacağını, senle hayatın nasıl olacağını düşündüğümden mi [bu] rüya?

Annem de seni görmüş rüyasında, "Karmakarışık bir rüyaydı" dedi telefonda. Ve galiba anneannen de görmüş. Sen henüz rüya görüyor musun, bilmiyorum. Ama yazar yazmaz rüya görmek deyiminin yanlış olduğunu anladım. Mesela hiç görmemiş körler de rüya görüyor çünkü. Yani ses, koku, doku rüyaları görüyorlar.

(Unutmadan söyleyeyim, misafir geldiğinden bir önceki mektup yarıda kaldı. Yani o şekilde bitmiş oldu.)

İSTANBUL

7 Haziran, 1988

Günaydın,

Şimdi'den gece'ye, gece'den gündüz'e geçişin farkındasınız bilmiyorum ama Hareketlerin artık bir hayli. Anne'nin içinde kıpır kıpır yer değiştiriyorsun. Kımıldayacak bol yerin var. Ancak önümüzdeki bir kaç ay içinde bu yer oldukça daralacak ve dokuz aylık iken artık hiç kımıldayacak yerin kalmayacak. Şimdiki özgürlüğünü kaybedecek aynı pozisyonda durmaya mahkum kalacaksın.

Psikolog ve psikiyatrist'lerin çoğu hepimizin dünyaya gelmekle ortaklığumuzu söylerler. Ana rahminde gübreşin içinde yan gelip yatarken, ondan koparılmak ve gürültülü, patırtılı dünya'ya gelmenin bizim için büyük bir şok olduğunu yazarlar. Hatta daha da ileri gidercek hayat boyu ana rahmini özlediğimizi, bilinç altı olarak oraya dönmek istediğimizi yazarlar. İlginç görüş bu.

Ovin annen ile konuşuyordum da, hele o son ay'da içerde sıkışıp kaldıktan sonra dışarıya çıkmak senin için büyük bir ferahlık ve özgürlük olacak. Gürültü, patırdı dersen onu zaten duyuyorsun. Hoşuna gitmeyen bir müzik oldu mu örneğin, tekme atıyorsun. Çünkü bütün merkezi sinir sistemin gelişiyor ve

1 Haziran, 1988
[Marburg]

Günaydın,

Gündüzden geceye, geceden gündüze geçişin farkında mısın, bilmiyorum, gene de günaydın. Hareketlerin arttı bir hayli. Annenin içinde kıpır kıpır yer değiştiriyorsun. Kımıldayacak bol yerin var. Ancak önümüzdeki birkaç ay içinde bu yer oldukça daralacak ve dokuz aylık iken artık hiç kımıldayacak yerin kalmayacak. Şimdiki özgürlüğünü kaybedecek, aynı pozisyonda durmaya mahkûm kalacaksın.

Psikolog ve psikiyatristlerin çoğu hepimizin dünyaya gelmekte ürktüğümüzü söylerler. Ana rahminde güven içinde yan gelip yatarken ondan koparılmak ve gürültülü, patırtılı dünyaya gelmenin bizim için büyük bir şok olduğunu yazarlar. Hatta daha da ileri giderek hayat boyu ana rahmini özlediğimizi, bilinçaltı olarak oraya dönmek istediğimizi yazarlar. Çağdaş görüş bu.

Dün annenle konuşuyorduk da, hele o son ayda, içerde sıkışıp kaldıktan sonra dışarıya çıkmak senin için büyük bir ferahlık ve özgürlük olacak. Gürültü, patırtı dersen onu zaten duyuyorsun. Hoşuna gitmeyen bir müzik oldu mu örneğin, tekme atıyorsun. Düşün ki, bütün merkezî sinir sistemin gelişiyor ve

Sen hala içerde, dışarıya göre istenen manadan bolarsızlığına rağmen tepki gösteremediğin, olmaklarının sayında çevrenle etkileşime giremediğin bir durumdasın. Doğum, yani dışarı çıkmak, bir özgürlük. Özgürlük'ten korkup korkmamak ise bambaşka bir şey. Uzun süre özgürlüğü elinden alınan, hapishanede, akıl hastanesinde yatmaya zorlanan kimi insanların "çıkma zamanı" gelince çıkmak'tan korktuklarını, çıktıklarında neyi nasıl yapmaları, nasıl yaşamaları gerektiğini bilmediklerinden korktuklarını biliyoruz. Senin durumun ise bambaşka. Henüz toplumun özgürlüğünü kısıtlamasına alışmadığın için her şeyi yapmaktan, düşünmekten çekinmediğin bir dünya'ya geliyorsun. Çizgilerin, yasakların, ayıpların biz ve toplum zorlayacağız sana.

sen hâlâ içerde, dışarıya göre nispeten monoton [haldesin;] potansiyeline rağmen tepki gösteremediğin, olanaklarının çapında çevrenle etkileşime giremediğin bir durumdasın. Doğum, yani dışarı çıkmak bir özgürlük. Özgürlükten korkup korkmamak ise bambaşka bir şey. Uzun süre özgürlüğü elinden alınan, hapishanede, akıl hastanesinde yatmaya zorlanan kimi insanların "çıkma zamanı" gelince çıkmaktan korktuklarını, çıkmak istemediklerini, çıktıklarında neyi nasıl yapmaları, nasıl yaşamaları gerektiğini bilmediklerinden korktuklarını biliyoruz. Senin durumun ise bambaşka. Henüz toplumun özgürlüğünü kısıtlamasına alışmadığın için her şeyi yapmaktan, düşünmekten çekinmediğin bir dünyaya geliyorsun. Günahları, yasakları, ayıpları biz ve toplum zorlayacağız sana.

11 Haziran, 1988 (Cuma)

Sevgili Erkek-

Mektubu böyle başlıyorum - erkek olduğundan olmadığımdan değil tabi - doktor'un gösterdiklerinden. Geçen gün 4-5 haftada bir yaptığımız gibi senin ve anne'nin kontrolü için doktora gittik. Annen önceki gibi masa'ya yattı ve ultra schall aletiyle onumuzdeki ekranda senin çeşitli görüntülerin belirdi. Doktor gösterdikçe anlatıyor, "Güzel bir kafa... işte belkemiği... omuzları..." ve sordu.. cinsiyetini öğrenmek istermisiniz? Ben bildiğimizi söyleyince de göstermeye devam etti, "... işte pipisi". O ana kadar gösterdiği hiç bir şeyi pek anlayamadım, kenzetemedim, göremedim. Sonradan annen'de söyledi o da anlayamamış. Ama ikimiz de görüp görünce pipini anladık. Incecik bir şey ama vucudunla oranla o kadar uzun ve büyük görünüyor ki. Ve sanki yumuşak değil de dikli yani sertleşmiş idi. Eşşi yaptım anne'ne masturbasyon yaparken yakalandı diye. Bebeklerin cevk aldığı malum kendilerini okşamaktan ama şimdiden başlıyor mu bilmiyorum. ara sıra

Annen bir rüya görmüş geçen gün. Sana mektup yazdığımı biliyor, "Bunu yazmalısın dedi". Büyücü bu mektuplar annen'den sana ilk haber bir rüyası olacak.

11 Haziran, 1988
[Marburg]

Sevgili Erkek,

Mektuba böyle başlıyorum – erkek olduğundan övündüğümden değil tabii, doktorun gösterdiklerinden. Geçen gün, 4-5 haftada bir yaptığımız gibi senin ve annenin kontrolü için doktora gittik. Annen önceki gibi masaya yattı ve ultra[sound] aletiyle önümüzdeki ekranda senin çeşitli görüntülerin belirdi. Doktor gösterdikçe anlatıyor, "Güzel bir kafa... İşte belkemiği... Omuzları..." Ve sordu. "Cinsiyetini öğrenmek ister misiniz?" Zaten bildiğimizi söyleyince de göstermeye devam etti, "... işte pipisi." O ana kadar gösterdiği hiçbir şeyi pek anlayamadım, benzetemedim, göremedim. Sonradan annen de söyledi, o da anlayamamış. Ama ikimiz de görür görmez pipini anladık. İncecik bir şey ama vücuduna oranla o kadar uzun ve büyük görünüyor ki. Ve sanki yumuşak değil de dikti, yani sertleşmiş idi. Espri yaptım annene, "Mastürbasyon yaparken yakalandı" diye. Bebeklerin zevk aldığı malum kendilerini okşamaktan ama şimdiden başlıyor mu, bilmiyorum.

Annen bir rüya görmüş geçen gün. Sana ara sıra mektup yazdığımı biliyor. "Bunu yazmalısın," dedi. Böylece bu mektubumla annenden sana ilk haber bir rüyası olacak.

... Bir bakıyor içinde sen değil kocaman bir taş var. Taşı çıkarmaya çalışıyor içinden. Karşısında ise belli belirsiz havada sanki, bir sis perdesi içinde sen varsın. Annen taşı dışarı çıkarıp seni tekrar içeri almak için uğraşıyor.

Rüyalarımda görüyorsun bir hayli. Annen bir kaç aydır beraber bütün rüyalarında kendisini gebe olarak görüyor. Yani rüya senle "ilgili" olmasa bile ki genellikle değil, içeriği ne olursa olsun annen gebe rüyalarında. Ben de seni bir kaç kez gördüm ama hemen yazmalıymışım zira hiçbirisi aklımda değil.

Acaba sen rüya görüyormusun? İnsanlar kaçıncı ay'dan itibaren başlar rüya görmeye? Bir şey görmüyor bile olsan sesler, dokular, kokular var kardeşin rüyalarında olduğu gibi. Sonradan kör olanlar 15-20 yıl geçtikten sonra 2. kez kör olduğunda yani rüya görmez oluyormuş. Onlarla çalışan bir psikolog arkadaşım söylemişti bu "ikinci körlükle" ne kadar sarsıldıklarını. O zaman Jung'un dediği gibi sen yani bebekler

... Bir bakıyor içinde sen değil, kocaman bir taş var. Taşı çıkarmaya çalışıyor içinden. Karşısında ise belli belirsiz havada, sanki bir sis perdesi içinde sen varsın. Annen taşı dışarı çıkarıp seni tekrar içeri almak için uğraşıyor.

Rüyalarımıza giriyorsun bir hayli. Annen birkaç aydır nerdeyse bütün rüyalarında kendisini gebe olarak görüyor. Yani rüya senle "ilgili" olmasa bile, ki genellikle değil, içeriği ne olursa olsun annen gebe rüyalarında. Ben de seni birkaç kez gördüm ama hemen yazmalıymışım zira hiçbirisi aklımda değil.

Acaba sen rüya görüyor musun? İnsanlar kaçıncı aydan itibaren başlar rüya görmeye? Bir şey görmüyor bile olsan sesler, dokular, kokular var, körlerin rüyalarında olduğu gibi. Sonradan kör olanlar 15-20 yıl geçtikten sonra 2. kez kör oluyorlar, yani rüya göremez oluyorlarmış. Onlarla çalışan bir psikolog arkadaşım söylemişti bu "ikinci körlükle" ne kadar sarsıldıklarını. O zaman Jung'un dediği gibi sen, yani bebekler

Üç kadar "archetype" ları rüyalarında göremiyorlar demek.

Sonra gözlük, yani rözarım, kahvaltıya iniyorum.

ve körler, "archetype"ları rüyalarında göremiyorlar demek.[13]

Sonra görüşürüz, yani yazarım, kahvaltıya iniyorum.

13 "Archetype" (arketip), Carl Jung'un teorisinde, insanlık tarihinin ve kültürlerinin ortak bilinçdışında yer alan, evrensel ve ilkel semboller ya da figürlerdir. Jung, arketiplerin bireylerin rüyalarında ve bilinçaltında belirgin şekilde yer aldığını, ancak bebekler ve körler bu sembolik dünyayı tam olarak algılayamadıkları için rüyalarında bu imgeleri göremediklerini öne sürmüştür – e.n.

23 Haziran

Merhaba- (Emanet yazısı)

Yazacak o kadar çok şey var ki. Ancak ne varki uykum da var.

Geçenlerde 2½ yaşında oğlu olan bir baba ile beraberdim. Anne her gün işe gidiyor, bütün gün bebe beraber çocukla. Oyle hemen alışılmıyor çocuğa. Bir yıl sürdü bağlanmanın dedi. Bakalım ben nasıl bağlanacağım sana. Uzaktan tanıdığım birisi çocuk yapmakla, doğurmakla onu ölüme mahkum ediyorsunuz demiş,

Kimbilir. Belki senin de çocuğun olur, ve çocuğun uzayda, gezegenlerin birinde doğar. Senin kuşağın gerçek anlamda yeni Dünya'lara gidecek.

Ben de şimdi uykuya.

Haa, biliyorsun bu arada doğumun için taşınıyoruz. Annem sen de birlikte doğduğunda geleceğin evde. Ben de yolda. Yani ikimiz de aynı eve varmak için yollarız şu anda. Orada artık sen de bizim gibi bir sayı olacaksın. Mesela yangın çıksa 3 kişi kurtuldu, şöyle falan diyecekler.

23 Haziran
(Manş Vapuru)

Merhaba.

Yazacak o kadar çok şey var ki – ancak ne var ki uykum da var.

Geçenlerde 2 ½ yaşında oğlu olan bir baba ile beraberdim. Anne her gün işe gidiyor, bütün gün baba beraber çocukla. "Öyle hemen alışılmıyor çocuğa. Bir yıl sürdü bağlanmam" dedi. Bakalım ben nasıl bağlanacağım sana. Uzaktan tanıdığım birisi "Çocuk yapmakla, doğurmakla onu ölüme mahkûm ediyorsunuz" demiş.

Kim bilir belki senin de çocuğun olur ve çocuğun uzayda, gezegenlerin birinde doğar. Senin kuşağın gerçek anlamda Yeni Dünya'lara gidecek.

Ben de şimdi uykuya.

Haa, biliyorsun bu arada doğumun için taşınıyoruz. Annen senle birlikte, doğduğunda geleceğin evde. Ben de yolda. Yani ikimiz de aynı eve varmak için yoldayız şu anda. Orada artık sen de bizim gibi bir sayı olacaksın. Mesela yangın çıksa "3 kişi kurtuldu, öldü" falan diyecekler.

Bugün bir mezarlık gezdim. Karı koca gevellikle birlikte gömülmüş. Mezar taşlarında her birinin farklı resimleri var. Poz verirken fotoğrafçıya o fotoğrafın herhalde mezar taşında kendi ölüm ilanı olacağını düşünmemişlerdi. Doğum da ölüm de birbirini bekletiyor. Hiçbir şeyden gelip hiç bir şeyde gidiyoruz. Ne güzel. Bir de şu aradaki farklılıklar olmasa. hiç olmazsa farklı farklılık olmasa. Haydi gidelim. Uykuya.

Bugün bir mezarlık gezdim. Karı-koca genellikle birlikte gömülmüş. Mezar taşlarında her birinin farklı zaman[lar]da ama genellikle yaşlıyken çekilmiş resimleri var. Poz verirken fotoğrafçıya o fotoğrafın herhalde mezar taşında olacağını düşünmemişlerdi. Doğum da, ölüm de birbirini hatırlatıyor. Hiçbir şeysiz gelip, hiçbir şeysiz gidiyoruz. Ne güzel. Bir de şu aradaki fazlalıklar olmasa – hiç olmazsa fazla fazlalık olmasa.

Haydi güzelim. Uykuya.

28 Haziran, 1986

BRIGHTON

Evet, annen dün ilk kez kaç aylık olduğunu değil de doğmana ne kadar zaman 8 hafta kaldığını söyledi. Kitabın yazdıklarına göre başın rahme düşmüş durumda – yani çıkış yada geliş yoluna girmiş durumdasın.

Bense doğacağın günü dört gözle bekliyorum. En azından şu anda yani bugünlerde yazdıklarımı sen gelmeden bitirmek istiyorum – sen geldikten sonra vakit olmayacağından değil – sen geldikten sonra eskisi gibi düşünemiyeceğimden. yani senden önce düşündüklerim ile senden sonra düşündüklerim çok farklı şeyler muhtakak – senden önce ben ve evren di ikilem, birey ve çevresi, yani tek kişinin tek olarak duyarsızlığı idi. Annen le zaten yeni tanışmıştım, daha bir yıl olmadı olmadı – asıl değişiklik senle başlıyor – ne olursa olsun kalıcı bir ailelik – bir biz oluşuyor – yani benden sonra başka bir düşünce biçimi doğacak senin gelmenle birlikte – ve sen öncesi bitmiş olacak – bu açıdan acayip bir değişiklik bir durum senin gelmen, çünkü "eskisi" gibi olamıyacağım. Burada tek denek bitmecek (senin adından) " Ben istemedim ki, siz istediniz benim gelmemi". Farketmiyor ki ama.

28 Haziran, 1988
Brighton

Evet, annen dün ilk kez kaç aylık olduğunu değil de doğmana ne kadar zaman –8 hafta– kaldığını söyledi. Kitabın yazdıklarına göre, başın rahme düşmüş durumda – yani çıkış ya da geliş yoluna girmiş durumdasın.

Bense doğacağın günü dört gözle beklemiyorum. En azından şu anda, yani bugünlerde yazdıklarımı sen gelmeden bitirmek istiyorum –sen geldikten sonra vakit olmayacağından değil–, sen geldikten sonra eskisi gibi düşünemeyeceğimden –yani senden önce düşündüklerim ile senden sonra düşündüklerim çok farklı şeyler [olacak] mutlaka–; senden önce ben ve evrendi ikilem, birey ve çevresi, yani tek kişinin tek olarak düşleri, deliliği idi. Annenle zaten yeni tanıştım, daha bir yıl oldu olmadı –asıl değişiklik senle başlıyor–. Ne olursa olsun kalıcı bir aitlik –bir "biz" oluşuyor– yani bundan sonra başka bir düşünce biçimi doğacak senin gelmenle birlikte –ve sen öncesi bitmiş olacak–. Bu açıdan özgürlüğümü değiştiren bir durum senin gelmen, çünkü "eskisi" gibi olamayacağım. Burada tek denilebilinecek (senin adından) "Ben istemedim ki, siz istediniz benim gelmemi." Fark etmiyor ama.

Geçen gün annenle sevişirken düşündüm. Farklı sevişmenle sade senin annenin içinde olman değil- bir varlık olarak da aramızda birle olman.

Dün bir arkadaşımla telefonda kendimi kendimden çok sende özdeşleştirdiğimi söyledim. Yani baba değil çocuk olarak görüyorum kendimi. İlk üniversitede ders vermeye başladığımda da aynı şey olmuştu. Kendimi diğer hocalarla değil öğrencilerle özdeşleştirmiştim. Hoca olmadan da ayrılmam üniversiteden. Baba olmadan sende beraber nasıl olunabilir- yani herkesin kendisine göre (from each according to his own to each according to his need) vermesi ve ihtiyacına göre olması- yani Marx'a göre kominizm- Baba - çocuk ilişkisinin de diyalektiği burada belki- yani büyüyüp- edilgen rolü değil ikisinin de sürekli durumu, kendi gelişmesine göre değişen bir ilişki içinde olması - çocuğun hep sabit "çocuk" baba'nın "baba" yapılmadan değişen maddelerin (baba, çocuk ve çevreden) ~~ve~~ bir birleriyle olan ilişki ve çelişkilerine göre oluşmaları, değişmeleri. Yoksa sen hep "çocuk" ben de hep "baba" olacağım yaşadığımız sürece. Bunu istemiyorum. "değil da" bulmuyorum. Sen sen ol ben de ben olarım, "bir" de olurız tabii.

Geçen gün annenle sevişirken düşündüm. Farklı sevişmemiz sade senin annenin içinde olman[dan] değil, bir varlık olarak da aramızda bizle olman[dan].

Dün bir arkadaşıma telefonda kendimi kendimden çok senle özdeşleştirdiğimi söyledim. Yani baba değil, çocuk olarak görüyorum kendimi. İlk üniversitede ders vermeye başladığımda da aynı şey olmuştu. Kendimi diğer hocalarla değil, öğrencilerle özdeşleştirmiştim. Hoca olmadan da ayrıldım üniversiteden[14]. Baba olmadan senle beraber nasıl olunabilir? Yani herkesin kendisine göre (from each according to his own, to each according to his need) vermesi ve ihtiyacına göre alması – yani Marx'a göre komünizm. Baba-çocuk ilişkisinin de diyalektiği burada belki – yani buyurgan edilgen rolü değil, ikisinin de sürekli durumca, kendi gelişmelerine göre değişen bir ilişki içinde olması; çocuğun hep sabit "çocuk", babanın "baba" yapılmadan değişen maddelerin (baba, çocuk ve çevreleri) birbirleriyle olan ilişki ve çelişkilerine göre oluşmaları, değişmeleri. Yoksa sen hep "çocuk", ben de hep "baba" olacağım yaşadığımız sürece. Bunu istemiyorum, "doğru" da bulmuyorum. Sen sen ol, ben de ben olayım, "biz" de oluruz tabii.

14 Vassaf, 12 Eylül 1980 askerî darbesinden sonra öğretim üyeliği yaptığı Boğaziçi Üniversitesi'nden istifa etmişti – e.n.

29 Haziran (8)

gibi
Senin / kültürler, uluslararası birleşmenin çocukları varsayılan birçok şeyin sorgulanmasına neden oluyor. Gündem de sünnet var. Sünnet olacakmısın, olmayacakmısın?

Sen daha ortalarda yokken bir değişe önermiştim bu konuyu işlemelerini. Oldu o zaman niçin sorusu aklıma takılmıştı. Kimi toplumlarda var, kimilerinde yok. Örneğin "tarih öncesi" yaşam biçimlerini sürdüren Avusturalyalı aborijinler de, uzay'a uydu gönderen K.Amerikalılar da da sünnet var, ama Avrupalılar ve galiba Japonlarda yok. Yahudi ve müslümanlar da var, Katolikler de yok. Etk

İlk sorguladığımda "tanrının yaptığıyla oynamak" gibi geldi bana - yani yaratılış ve evrim de kusur görüp müdehale etmek. Ama bir taraftan bildiğim tek tıbbi gerekçe sünnetli erkeklerle birlikte olan, sünnetli erkeklerle evlenen kadınlarda rahim kanserine daha az rastlanıyor. Bu tabii bir neden sonuç ilişkisi değil, sadece korelasyon. Annem temizlik açısından bakıyor. Erkekler genellikle pipilerini temiz tutmuyorlar, yıkamıyorlar diye düşünüyor ve rahim kanserini sünnetsiz.

29 Haziran (B)
[Brighton]

Senin gibi kültürler[in], uluslararası birleşmenin çocukları varsayılan birçok şeyin sorgulanmasına neden oluyor. Gündemde sünnet var. Sünnet olacak mısın, olmayacak mısın?

Sen daha ortalarda yokken bir dergiye önermiştim bu konuyu işlemelerini. Daha o zaman niçin sorusu aklıma takılmıştı. Kimi toplumlarda var, kimilerinde yok. Örneğin "tarih öncesi" yaşam biçimlerini sürdüren Avustralyalı Aborjinlerde [de], uzaya uydu gönderen K. Amerikalılarda da sünnet var ama Avrupalılar[da] ve galiba Japonlarda yok. Yahudi ve Müslümanlarda var, Katoliklerde yok.

İlk sorguladığımda, "Tanrı'nın yaptığıyla oynamak" gibi geldi bana – yani yaratılış ve evrimde kusur görüp müdahale etmek. Öbür taraftan bildiğim tek tıbbi gerekçe sünnetli erkeklerle birlikte olan, sünnetli erkeklerle evlenen kadınlarda rahim kanserine daha az rastlanıyor. Bu tabii bir neden-sonuç ilişkisi değil, sadece korelasyon. Annen temizlik açısından bakıyor. Erkekler genellikle pipilerini temiz tutmuyorlar, yıkamıyorlar diye düşünüyor ve rahim kanserini sünnetsiz

erkeklerin kendilerini temiz tutmamalarına bağlıyor. Senin bir yerinin kesileceği düşüncesi ise anneni ürkütüyor, üzüyor. Canın yansın, istemiyor. Hele daha dünyaya geleli bir kaç gün olmuş iken.

Batı da yani Hıristiyan ülkelerinde okuduğunuz, anne-baba adayları için yazılmış popüler kitaplar saçma sapan gerekçelerle sünnete karşı. Bir kaç örnek sana; meselâ sünnetli erkeklerin pipisi Kıçlarındaki boktan kirlenirmiş, ya da sünnetsiz erkeğin pipisi daha duyarlı olurmuş ve bu yüzden daha güzel, iyi sevişirmiş bu erkekler.- Tutarsız mantıkların ilkel değer yargıları.
Bu arada estetik açıdan annen sünnetli pipiyi daha güzel buluyor. Seni yaratan sperm de anne'nin rahmine sünnetli bir pipi'den girdi. Annem- babam ben 3-4 günlükken sünnetimi yaptırmışlar. Sen ile ne yapacağız bakalım. Karar bize ait, sana değil. Yani senin isteyip, düşünerek de, ama senin adına çıkan pipinin üzerine yapılacak müdahale kararı bize ait.

Karar bir anlamda senin gerçekten hayatını, yani olduruldu olduruldu olmeni bile etkileyebilir. Örneğin Nazi Almanyasında Kimin Yahudi olup olmadığını (erkekler arasında tabii) anlamanın en kolay yolu pipilerine bakmak-

erkeklerin kendilerini temiz tutmamalarına bağlıyor. Senin bir yerinin kesileceği düşüncesi ise anneni ürkütüyor, üzüyor. Canın yansın istemiyor. Hele daha dünyaya geleli birkaç gün olmuş iken.

Batı'da, yani Hıristiyan ülkelerinde okuduğumuz, anne-baba adayları için yazılmış popüler kitaplar saçma sapan gerekçelerle sünnete karşı. Birkaç örnek sana: Mesela sünnetli erkeklerin pipisi kıçlarındaki boktan kirlenirmiş ya da sünnetsiz erkeğin pipisi daha duyarlı olurmuş ve bu yüzden daha güzel, iyi sevişirmiş bu erkekler. Tutarsız mantıkların ilkel değer yargıları.

Bu arada estetik açıdan annen sünnetli pipiyi daha güzel buluyor. Seni yaratan sperm de annenin rahmine sünnetli bir pipiden girdi. Annem babam, ben 3-4 günlükken sünnetimi yaptırmışlar. Senle ne yapacağız bakalım? Karar bize ait, sana değil. Yani seni ister seven, düşünen de ama senin adına pipinin üzerine yapılacak müdahale kararı [da] bize ait.

Karar bir anlamda senin gerçekten hayatını, yani öldürülüp öldürülmemeni bile etkileyebilir. Örneğin Nazi Almanyası'nda kimin Yahudi olup olmadığını (erkekler arasında tabii) anlamanın en kolay yolu pipilerine bakmak;

sünnetliysen boyluyorsun temerküz kamplarını, kuşunca direlmeyi ve şirinleri. Yani ilkçi futbolların saldırganlığa dönüşmesinde önemli bir simge sünnetli ya da sünnetsiz pipi.
İnsan, en azından bu konuda ben, kendi konumunu normal kabul ediyor. Yani aklımdan hiç sünnetsiz olabileceğim ya da pipimin niçin sünnetli olduğunu sormak geçmedi. Hatırlıyorum 8-9 yaşımdayken çok sevdiğim mavi gözlü bir arkadaşım vardı ve gabile bir ara benle gözlerimin mavi olmasını isteyiz(dim, ama pipimin başka türlü olabileceği hiç aklımdan geçmedi. Belki sevinç de geçmez. Geçerse ister sünnetli ol, ister olma farketmeyecek. Sünnetliysen sünnetsiz, sünnetsizken sünnetli olmak istiyebilirsin (annem okulun sana yazdığını anladı odaya girip defteri görünce - selam söyle Fadıpak'a - kurbağı yakıyorsun- dedi). Bakalım ne olacak.
Deri Doktor'a gittik. anne'nin tahmin ettiği gibi artık kasaşağı duruyorsun ve dozana kadar iki ay böyle kalacakmışsın. Şimdiye kadar ne güzel bir o yana, bir bu yana, bir aşağı, bir yukarı dönüp duruyordun. Hareket özgürlüğün bir süre için bitti. Şimdi iki ay tepe taklak duracaksın öyleceee.

sünnetliysen boyluyorsun temerküz kamplarını, kurşuna dizilmeyi ve fırınları. Yani ırkçı tutumların saldırganlığa dönüşmesinde önemli bir simge sünnetli ya da sünnetsiz pipi.

İnsan, en azından bu konuda ben, kendi vücudunu normal kabul ediyor. Yani aklımdan hiç sünnetsiz olabileceğim ya da pipimin niçin sünnetli olduğunu sormak geçmedi. Hatırlıyorum, 8-9 yaşımdayken çok sevdiğim mavi gözlü bir arkadaşım vardı ve galiba bir ara ben de gözlerimin mavi olmasını istemiştim, ama pipimin başka türlü olabileceği hiç aklımdan geçmedi. Belki senin de geçmez. Geçerse, ister sünnetli ol, ister olma fark etmeyecek. Sünnetliysen sünnetsiz, sünnetsizsen sünnetli olmak isteyebilirsin (Annen demin sana yazdığımı anladı, odaya girip defteri görünce "Selam söyle Tadpole'a" –kurbağa yavrusu– dedi). Bakalım ne olacak.

Dün doktora gittik, annenin tahmin ettiği gibi artık baş aşağı duruyorsun ve doğana kadar iki ay böyle kalacakmışsın. Şimdiye kadar ne güzel bir o yana bir bu yana, bir aşağı bir yukarı dönüp duruyordun. Hareket özgürlüğün bir süre için bitti. Şimdi iki ay tepetaklak duracaksın öylece.

Herkesle evde sıkışıp kaldıktan sonra dışarıya çıkmak, yani dışardaki dünyaya gelmek bir kurtuluş, bir rahatlık olsa gerek. Halbuki hikayeler, psikologlar doğumun çocuk için ne kadar korkutucu, kaygı verici bir olay olduğunu yazarlar. İlk de insanın alıştığından bilmediğine doğru gitmesinin korkutucu mu olması lazım yani?

Herhalde öyle sıkışıp kaldıktan sonra dışarıya çıkmak, yani dışardaki dünyaya gelmek bir kurtuluş, bir ferahlık olsa gerek. Halbuki kitaplar, psikologlar doğumun çocuk için ne kadar ürkütücü, kaygı verici bir olay olduğunu yazarlar. İlle de insanın alıştığından bilmediğine doğru gitmesinin korkutucu mu olması lazım yani?

8 Temmuz, 1988

Hamileliğin ilk kısmı sana, senin varlığına inanmakla, sana alışmakla geçiyor. Orta kısmında uyum var. Anne seni kabul etmiş, beslemeye alışmış, ve ayarda sırada küçük hareketlerinle varlığını belli etmeden mutlu gecer diyor. Son üç aydaki temel arzu bir an önce hamileliğin bitmesini istemek, tekmelerinden sıkılmak ve seni görmeyi dört gözle beklemek. Annenin tepkileri benimkini de belirliyor.

10 Temmuz, 1988

Malum ya doğduktan sonra senin sırtından para kazanmak, daha doğrusu senin varlığından oturu para kazanabilmek için fabrikalar, şirketler, mucitler birbirleriyle yarışa girmişler. Senin ihtiyaçlarını kavramlaştırıp bize satıyorlar.

Dün annenle özellikle bebek-çocuk eşyası satan bir dükkana gittik. Aman dedim çıkarken annene "Oğlumuz keşke bu tür dükkanlara çocukken hiç girmese!" Oyuncak bölümü kerhane gibi bir yer. Eğlenmek başka bir şey ama yaramazın alacağı bulacağı bir yığın oyuncak sergileniyor çocuklar. İnsanı duyumsuz yapmak insanda satın alma, satın alma arzusunu yerleştirmek için bile

6 Temmuz, 1988
[Brighton]

Hamileliğin ilk kısmı senin varlığına inanmakla, sana alışmakla geçiyor. Orta kısmında uyum var. Anne seni kabul etmiş, taşımaya alışmış ve arada sırada küçük hareketlerinle varlığını belli etmenden müthiş coşku duyuyor. Son üç aydaki temel arzu bir an önce hamileliğin bitmesini istemek, tekmelerinden sitem etmek ve seni görmeyi dört gözle beklemek. Annenin tepkileri benimkini de belirliyor.

10 Temmuz, 1988
[Brighton]

Malum ya, doğduktan sonra senin sırtından para kazanmak, daha doğrusu senin varlığından ötürü para kazanabilmek için fabrikalar, şirketler, mucitler birbirleriyle yarışa girmişler. Senin ihtiyaçlarını kararlaştırıp bize satıyorlar.

Dün annenle özellikle bebek-çocuk eşyası satan bir dükkâna gittik. "Aman," dedim çıkarken annene, "Oğlumuz keşke bu tür dükkânlara çocukken hiç girmese." Oyuncak bölümü kerhane gibi bir yer. Eğlenmek başta, hiçbir işe yaramayan alacalı bulacalı bir yığın oyuncak sergileniyor çocuklar [için]. İnsanı doyumsuz yapmak, insanda sahip olma, satın alma arzusunu yerleştirmek için bire-

bir. Zaten sanırım bireyde özel mülkiyet duygusunun gelişmesinde oyuncağın büyük rolü var. Eğitici oldukça seçkinci ve fabrika pedagog-psikolog vs. tarafından geliştirilen oyuncaklar gerekiyor çünkü bunların bize kat daha iyisini doğrusu mu diyelim, bireyin çocuğun geliştiği "doğal" dünyada var. Yeter ki anne baba çocuğuna duyarlı olsun, onunla birlikte beş birlikte düşünsünler, hissetsinler, duyduklarını, gördüklerini, düşündüklerini, hisleri birbirlerine iletsinler. Sorun birbirimizden dilini çözmek, renk bilimi ortak bir dil oluşturmamızda.

Çocuk ihtiyaçları soygunculuk tarafından pazarlanıyor. Mesela bir portatif kaldık yapmışlar çocuk otomobilde giderken içinde güvenli içinde oturuyor diye (zaten otomobilde saçma sapan gerekse bir gereksinme yaneyse). Koltuğu bilmem kaç paraya satıyorlar. Tamam. Ama bir de bakıyorsun koltuğu kullanabilmen için emniyet kemeri lazım- onu da ayrı satıyorlar, gene bilmem kaç paraya.

Şilteler var çeşit çeşit. Emniyetli, extra emniyetli vs. İnsaf. Oyuncak ayı var içine teyp-kaset koymuşlar. Kalp atışlarını duyasın diye. Yani yaşamının ilk dokuz ayında annenin atışlarını duydun ya içerdeyken, doğduktan sonra kendini yabancı hissetmiye-

bir. Zaten sanırım bireyin özel mülkiyet duygusunun gelişmesinde oyuncağın büyük rolü var. Eğitici olduğu söylenen, falanca pedagog-psikolog vs. tarafından geliştirilen oyuncaklar gereksiz, çünkü bunların bin kat daha iyisi mi, doğru mu diyelim, çocuğun geliştiği "doğal" dünyada var. Yeter ki anne-baba çocuğuna duyarlı olsun, onunla birlikte, hep birlikte düşünsünler, hissetsinler, duyduklarını, gördüklerini, düşündüklerini, hisleri birbirlerine iletsinler. Sorun birbirimizin dilini çözmek, senle bizim ortak bir dil oluşturmamızda.

Çocuk ihtiyaçları soyguncular tarafından pazarlanıyor. Mesela bir portatif koltuk yapmışlar çocuk otomobilde giderken içinde güven içinde otursun diye (zaten otomobil de saçma sapan, gereksiz bir gereksinme ya neyse). Koltuğu bilmem kaç paraya satıyorlar. Tamam. Ama bir de bakıyorsun, koltuğu kullanabilmen için emniyet kemeri lazım. Onu da ayrı satıyorlar, gene bilmem kaç paraya.

Şilteler var çeşit çeşit. Emniyetli, ekstra emniyetli vs. İnsaf. Oyuncak ayı var, içine teyp-kaset koymuşlar kalp atışlarını duyasın diye. Yani yaşamının ilk dokuz ayında annenin [kalp] atışlarını duydun ya içerdeyken, doğduktan sonra kendini yabancı hissetmeye-

sin diye. Bin kere inşaat. İnsan doğduğu dünyanın yabancısı olur mu? Yenisin dünyaya evet. Ama yabancısı asla!

Annen de bu sözle senin ihtiyaçların adına daha çok para kazanmak için kılın kırk yarılarak yapılan bin bir çeşit şeyin, senin için hangisinin daha iyi olabileceğini seçmeye çalışıyor satıcılara sorarak. Kapitalizm'in de bu işte. İhtiyaç olmadığı halde bir şeyi ihtiyacınız gibi gösterip onu bize satmak. Sana, çarşıya akın dövgüler da sanmıyor fakat kapitalistler daha çok para kazansın diye - en kıymetli varlığımız - çocuk - için masraftan kaçınmamak -

Dün yeni bir şey öğrendim. Annen gebe olduğundan beri hele ilk üç üç şimdiki son üç ay da çabuk yoruluyor. Özellikle öğleden sonra uykusu basıyor, uyuyor. Baktım bende de bir tembellik, yorgunluk. Sanki gebeliğin yorgun belirtileri nezle gibi bana da geçivermiş. Yorulmadığı bilgisim, uykumu aldığım halde baktım ben de annen kadar uyuyorum. İnsan sevdiğine, aşık olduğuna duyarlı olur. Meşela hatırlıyorum karımın 20 yaş dişi illüzyon-

sin diye. Bin kere insaf. İnsan doğduğu dünyanın yabancısı olur mu? Yenisin dünyaya, evet, ama yabancısı asla!

Annen de bu sözde senin ihtiyaçların adına, daha çok para kazanmak için kılın kırk yarılarak yapılan bin bir çeşit şey[den] senin için hangisinin daha iyi olabileceğini seçmeye çalışıyor satıcılara sorarak. Kapitalizm biraz da bu işte. İhtiyaç olmadığı halde bir şeyi ihtiyaçmış gibi gösterip onu bize satmak. Sana, çocuğa olan duygular da sömürülüyor tabii kapitalistler daha çok para kazansın diye; en kıymetli varlığımız –çocuk– için masraftan kaçınmamak.

Dün yeni bir şey öğrendim. Annen gebe olduğundan beri, hele ilk üç ve şimdiki son üç ayda çabuk yoruluyor. Özellikle öğleden sonra uyku basıyor, uyuyor. Baktım, bende de bir tembellik, yorgunluk. Sanki gebeliğin yorgun[luk] belirtileri nezle gibi bana da geçivermiş. Yorulmadığı[mı] bildiğim, uykumu aldığım halde baktım, ben de annen kadar uyuyorum. İnsan sevdiğine, âşık olduğuna duyarlı olur. Mesela hatırlıyorum, karımın 20 yaş dişi iltihaplan-

dışında benim ki de ağrımaya başlamıştı.
Yani şüphesiz kendilerini birbirlerine yakın hisseden, birbirlerine yakın olan insanlar arasında, bu şun adını koyamadığımız seziler vücutlarımızı bile etkiliyor.
Onu okuduğum bir broşür de bunu doğrulamıştı.
Kadınlarda hamileliği sırasında erkeklerin de aynı kadınlar gibi yorgun, bitkin düşmesine rastlanılırmış. Kaynağını şöyle yazmıyor broşür. Bilmiyorlar.

dığında benimki de ağrımaya başlamıştı. Yani şüphesiz kendilerini birbirlerine yakın hisseden, birbirlerine yakın olan insanlar arasında bugün adını koyamadığımız seziler vücutlarımızı bile etkiliyor. Dün okuduğum bir broşür de bunu doğruladı. Kadınların hamileliği sırasında erkeklerin de aynı kadınlar gibi yorgun, bitkin düşmesine rastlanırmış. Nedenini yazmıyor broşür. Bilmiyorlar.

Seninle rüyalarla dopdolu bir gece geçirdim. İlk hatırladığım konuşman. Bir gün bir gün seninle dalgaşırsın bir yerlerde. Bana bir şey söyledin. Bir cümle. Bilge olduğun anlaşıldı. Beslenme saatin geldi, ne başka bir şişe var ne de şişeyi sterilize edebileceğim, kup, su oş dolayısıyla yemek bekletmedim sana. Hiç şikayetçi olmadın.

- Annen seni bir evde oturma odasında yalnız başına bırakmış, bahçede kuşlar da yükseliyor. İçice yüzünü baktım. Yeni doğmuş bebeğin mavi gözleri. Koyu esmer kaşlar. Sağ kaş sol kaşa doğru bakıyor, daha kıllı. Sonra anneme gidiyorum, yine bu çocuk ne zaman doğdu diye

- Annen bana seni bekliyor, senden şikayet etmedi ama seninle her şeyi paylaşamadığını söyledi bebek olmadığından yeteri kadar değil. Baş başa kaldık. Bu kez bir cücesin gibisin. Sarı. Parmak kadar. Yeşil halılı bir oda içinde

Gece esnasında bir uyanınca beş seneydim. Dünyayı paylaşmak - kelimesini bulamıyordum - keyifli falan yerlerde kalıyor - şimdiye kadar tanımadığım bir duygu. Geçenlerde bir kaç kez

Seninle rüyalarla dopdolu bir gece geçirdim: İlk hatırladığım konuşman. Bir günlük sen. Senle dolaşıyoruz bir yerlerde. Bana bir şey söyledin. Bir cümle. Bilge olduğun anlaşıldı. Beslenme saatin geldi. [Ama] ne [biberondan] başka bir şişe var ne de şişeyi sterilize edebileceğim kap, su vs. Dolayısıyla yemek vermedim sana. Hiç şikâyetçi olmadın.

Annen seni evde oturma odasında yalnız başına bırakmış, bahçede küvette yıkanıyor. İyice yüzüne baktım. Yeni doğmuş bebeğin mavi gözleri. Koyu esmer kaşlar. Sağ kaş sol kaştan daha belirgin, daha kıllı. Sonra annene gidiyorum, [soruyorum] "Yahu bu çocuk ne zaman doğdu?" diye.

Annen bunu, seni bekliyor, senden şikâyet etmedi ama senle her şeyi paylaşamadığını söyledi, "Beraber olmadığınızdan yeteri kadar" dedi. Baş başa kaldık. Bu kez bir civciv gibisin sarı, parmak kadar, yeşil halılı bir oda içinde.

Gece esnasında ve uyanınca hep senleydim. Dünyanı paylaşmak –kelimesini bulamayacağım; "keyifli" falan yetersiz kalıyor– şimdiye kadar tanımadığım bir duygu. Geçenlerde birkaç kez

dediğimin tam tersi. Yani sen doğduktan sonra
öğreneceksin, uyduracak, tanıtılacaksın. Durmadan bekâr
istiyorsun. Bekâr hoş bir şey değil. Zaten senin
gerekçelerinin tutarsız olması. Hatta bir akrabam -
baba- oğluyla pek konuşmadı oğlu adam olana,
20 yaşına gelene kadar. Rüyalar bu düşüncelerin
tam tersi oldu. Acaba ne diyecek diye sana
şaşkınlıkla, bir hikmetmiş gibi hareket ve söyleyeceklerin
bekliyorum.

+

dediğimin tam tersi. Yani sen doğduktan sonra ağlayacak, uyutulacak, temizleneceksin; durmadan bakım istiyorsun. Pek hoş bir şey değil. Vaktimiz senin gereksinmelerinin tutsağı oluyor. Hatta bir akrabam –baba– oğluyla pek konuşmadı oğlu adam olana, 20 yaşına gelene kadar. Rüyalar[ım] bu duyguların tam tersi oldu. "Acaba ne diyecek?" diye sana şaşkınlıkla, bir hikmetmiş gibi hareket[lerine] ve diyeceklerine bakıyorum.

24 Temmuz

Merhaba 8 aylık.

Tam bir arkadaşıma yazmaya başlamıştım sana ilişkin ne hissettiklerimi, yabu dedim kendi kendime asıl bunları oğluma yaz.

Doğacak olanı beklemek ama bitecek olanı da yaşamak aynı zamanda. Doğacak olandan çok bitecek olanın farkındayım. Biri, yani bitecek olan, yaşadığım. Diğeri yaşamadığım. Şimdiye kadar da hep yaşadığımı yaşadım beklediğimi değil. İnsan yaşadığını yaşar o kadar.

Dolayısıyla seni de gelecek olan birisi olmaktan çok. artık yaşarsığın gibi yaşamaya caksın diyen bir unsur olarak bekliyorum.

Annem gene rüyasında görmüş — tam sokağa çıkacak ki birdenbire aklına gelmiş yabu ben sen çocuk doğurdum onu bırakıp çıkamam, beslemem lazım — işte gelişin öyle bir şey.

Artık olur birlikte yaşayalım derken bunu ne de olsa kime dediğinin farkındasın ve de kendini, bencilliğini, ki nasıl olmak yaşamak istediğini bir yere kadar sorgulayasın, değiştiresin istediğin için değişiyorsun. Şaka öyle değil. Beklenmekte — ilk on yıl en azından — senin gerçekleşmelerin bizim büyüyümüz olacak. Bizim

24 Temmuz
[Brighton]

Merhaba 8 aylık,

Tam bir arkadaşıma yazmaya başlamıştım sana ilişkin ne hissettiklerimi, "Yahu," dedim kendi kendime, "asıl bunları oğluna yaz."

Doğacak olanı beklemek ama bitecek olanı da yaşamak aynı zamanda. Doğacak olandan çok bitecek olanın farkındayım. Biri, yani bitecek olan, yaşadığım. Diğeri yaşamadığım. Şimdiye kadar da hep yaşadığımı yaşadım, beklediğimi değil. İnsan yaşadığını yaşar o kadar.

Dolayısıyla s[ana da] gelecek olan birisi olmaktan çok, "Artık yaşadığın gibi yaşamayacaksın" diyen bir unsur olarak bakıyorum.

Annen gene rüyasında görmüş: Tam sokağa çıkacak ki, birdenbire aklına geliyor, "Yahu ben dün çocuk doğurdum, onu bırakıp çıkamam, beslemem lazım." İşte gelişin öyle bir şey.

Âşık olu[p], birlikte yaşayalım derken bunu ne de olsa kime dediğinin farkındasın ve de kendini, bencilliğini, nasıl olmak, [nasıl] yaşamak istediğini bir yere kadar sürdürüyorsun; değişirsen, istediğin için değişiyorsun. Senle öyle değil. Başlangıçta –ilk on yıl en azından– senin gereksinmelerin bizim buyruğumuz olacak, bizim

keyfimiz ise senin boyruğun - bizim yaşantı biçimimiz, dostlarımız, onların çocukları, senin için seçtiğimiz oyuncak, kitap ve okulların belirlenmesinde senin sözün kaçınılmaz olarak olmayacak adının belirlenmesinde olmadığı gibi - yani ikimiz de birbirimize boyruğuz. Ne sen özgürsün ne de biz. Çok kesinse gidiyor. Kimseden boyruk almak istemeyen, kimseye boyruk vermek istemeyen ben birdenbire boyruk almak, vermek durumunda olacağım sonuç.
Aile olgusunun varlığı bunu kaçınılmaz kılıyor ama hiç bir kimseyi de hiç bir topluluğa, örgüt'e kesinlikle etmek istemem - İsrail kibbutzları, Sovyet devriminin ilk yıllarında, Nazi almanyasında bile yüzlerce kanıtı girişimde bulunulmuş, kurtuluş örnekleri gerçekleşmiş. Şu da çok işin kimden. Hiç bir yerden çıkmayacağız tabii. Her şey aramızdaki sevgi ve saygıya bağlı. Haydi başlıyo.

Bizi sana bozuşturmak için piyasada bol bol kitap var. Her konuda bize "bilgi" daha çok da saçma sapan şeyler sunuluyor. Çevre değişmek, gelişmek de bilim ilerledikçe kadar sosyolojik bir olay. Malaya, çağına, kültürüne, sınıfına göre değişiyor insanın. Bu broşürlerden birinde hiç aklımdan geçmeyen, hiç düşmediğim bir şeye rastladım. Kanı sıfır, sensin. Yani anne adayı hamileyken ne kadar sık, nasıl

keyfimiz ise senin buyruğun; bizim yaşantı biçimimiz, dostlarımız, onların çocukları. Senin için seçtiğimiz oyuncak, kitap ve okulların belirlenmesinde senin sözün kaçınılmaz olarak olmayacak, adının belirlenmesinde olmadığı gibi. Yani ikimiz de birbirimize buyurganız. Ne sen özgürsün ne de biz. Çok tersime gidiyor. Kimseden buyruk almak istemeyen, kimseye buyruk vermek istemeyen ben birdenbire buyruk almak, vermek durumunda olacağım senle.

Aile olgusunun varlığı bunu kaçınılmaz kılıyor ama hiçbir kimseyi de hiçbir topluluğa, örgüte teslim etmek istemem – İsrail kibbutzlarında, Sovyet devriminin ilk yıllarında, Nazi Almanyası'nda ve yüzlerce komün girişiminde bunun kötü, korkunç örneklerini gördük. Gel de çık işin içinden. Hiçbir yerden çıkmayacağız tabii. Her şey aramızdaki sevgi ve saygıya bağlı. Haydi hayırlısı.

Bizi sana hazırlamak için piyasada bol bol kitap var. Her konuda bize "bilgi" [veriyorlar], daha çok da saçma sapan şeyler söylüyorlar. Çocuk doğurmak, yetiştirmek de tıbbi olduğu kadar sosyolojik bir olay. Modaya, çağına, kültürüne, sınıfına göre değişiyor insanın. Bu broşürlerden birinde hiç aklımdan geçmeyen, hiç duymadığım bir şeye rastladım. Konu seks, sevişme. Yani anne adayı hamileyken ne kadar sık, nasıl

seviştiğinde... şöyle diyor bir yerinde - dikkatle oku- kimi bebekler çekiştirmiş kurtlarıyla cinsel temastan- çocuğa sanırım bir şey kaçırtma ya da çocuğa sanki bir şey olacağından değil, tam tersi kendilerine yani babaya bir şey olacağından- Korku şundan kimi bebek pipisini sevgilisinin içine, yani senin bulunduğun yere yerleştirdiğinde korkarmış çocuğun, senin küçücük elinle pipisini yakalayacağına - bunun imkansız olduğunu göstermek, babanın kuşkusunu ortadan kaldırmak için küçük bir rahim taşımı bile yapmışlar bisiklette- Annenle birlikle "çocuk doğurma oyununa" girişiyorum senin doğacağın hastanede. Ebeler bize doğumun nasıl olacağını, ne yapmamız gerektiğini anlatıyor. Erkeklerin, yani bebeklerin doğuma katılması yeni bir olay. Mesela son yirmi yılda erkekler sevgi, macho, duygusuz, nasılsa, benzi üs. olsun diye içeri doldurlar kendilerini yerden yere vuruyor. Sınıftaki ebe de bizden yani bebeklerden söz ederken annelere, bizden kibar" - yerine sevgi- diye söz ediyor- hayalimizde bir dala daha ona emretmek, nasıl geçirmek, istediğini yaptırmak için bir dala daha büyük bir hırsat elinize

sevişmeli... Şöyle diyor bir yerinde –dikkatli oku–: Kimi babalar çekinirmiş karılarıyla cinsel temastan, karılarına ya da çocuğa, sana bir şey olacağından değil, tam tersi kendilerine, yani babaya bir şey olacağından. Korku şundan: Kimi baba pipisini sevgilisinin içine, yani senin bulunduğun yere yerleştirdiğinde korkarmış çocuğun, senin, küçücük elinle pipisini yakalayacağın[dan]. Bunun imkânsız olduğunu göstermek, babanın kuşkusunu ortadan kaldırmak için küçük bir rahim resmi bile yapmışlar broşürde.

Annenle birlikte "çocuk doğurma okuluna" gidiyorum senin doğacağın hastanede. Ebeler bize doğumun nasıl olacağını, ne yapmamız gerektiğini anlatıyor. Erkeklerin, babaların doğuma katılması yeni bir olay. Malum son yirmi yılda erkekler şoven, maço, duyarsız, otoriter, bencil vs. oldukları için kadınlar tarafından yerden yere vuruluyor. Sınıftaki ebe de bizden, yani babalardan söz ederken annelere, bizden "köle" –your slave– diye söz ediyor. "Hayatınızda bir defa daha ona emretmek, nazınızı geçirmek, istediğinizi yaptırmak için bir defa daha böyle bir fırsat elinize

geçmez hayat kızlar diyor. Yani espri yani ciddi. Yani sayende evladım ne kadar duyarsız olduğumu öğreniyorum. Bakıyorum hiç bir anneden, annem dahil, tepki yok. Tek tük sesse devam eden bebalardım da, şöyle hafta kimse bir şey demezse tepkimi bilmiyeceğim. Belki de annem konuşur, demin onu saydım a da onun da hayvana gitmemiş. Ayıkası yarın.

geçmez, haydi kızlar" diyor. Yarı espri, yarı ciddi.

Yani sayende evladım ne kadar duyarsız olduğumu öğreniyorum. Bakıyorum, hiçbir anneden, annen dahil, tepki yok. Tek tük derse devam eden babalardan da. Gelecek hafta kimse bir şey demezse tepkimi bildireceğim. Belki de annen konuşur, demin ona söyledim, onun da hoşuna gitmemiş. Arkası yarın.

30 Temmuz

Merhaba Gelecek,

Dün akşam Belinda torunun insanlar tarafından nasıl yokedildiğine ilişkin bir tartışma izledim televizyonda. Programın sonunda herkese soruldu torunlarınız 2020, 2030 yılında nasıl bir dünyada yaşayacak, iyimsermisiniz, kötümsermisiniz diye. Ey, yani senin dünyandan söz ediyorlar. Nasıl gidiyorlar senin dünyan?

Çok kısa bir zamanda "küçük" çapta bir felaket çıkıp bizi yolumuza sokmazsa herkes kötümser. Özellikle yağmur ormanlarının kesilmesi (her yıl İngiltere kadar yağmur ormanı, tropical ormanı kesiliyor) ve ozone deliğinin büyümesi bir yandan hem buzulluk hemde selleve yol açarken bir yandanda insanlığın ve diğer canlıların büyük kısmı açlığa terkedilecek.

Torunun bir yandan büyük ürkeri öldürür, yolcular ve doğayı katledercken bir yandan da durmadan çevik yapıyor, çoğalıyor. Bu yaşantı biçimi bu kadar çok insanı kaldıramaz. İnsanların bu denli hızlı çoğalması yaklaşacak felaketi süratlendiriyor hem dünyaya ek bir yük olarak hem de bu denli hızlı dünyanın katledilmesine katkıda bulunarak.

Seni yapmakla, doğurmakla dünya açısından

30 Temmuz
[Brighton]

Merhaba Gelecek,

Dün akşam balina türünün insanlar tarafından nasıl yok edildiğine ilişkin bir tartışma izledim televizyonda. Programın sonunda herkese soruldu, "Torunlarımız 2020, 2030 yılında nasıl bir dünyada yaşayacak, iyimser misiniz, kötümser misiniz?" diye. Eh, yani senin dünyandan söz ediyorlar. Nasıl görüyorlar senin dünyanı?

Çok kısa bir zamanda "küçük" çapta bir felaket çıkıp bizi yolumuza sokmazsa herkes kötümser. Özellikle yağmur ormanlarının kesilmesi (her yıl İngiltere kadar yağmur ormanı, tropikal orman kesiliyor) ve ozon deliğinin büyümesi bir yandan hem kuraklık hem de sellere yol açarken, bir yandan da insanlığın ve diğer canlıların büyük kısmı açlığa terk edilecek.

Türümüz bir yandan başka türleri öldürür yok eder ve doğayı katlederken, bir yandan da durmadan çocuk yapıyor, çoğalıyor. Dünyadaki bu yaşantı biçimi bu kadar çok insanı kaldıramaz. İnsanların bu düzen içinde çoğalması yaklaşacak felaketi süratlendiriyor, hem dünyaya ek bir yük olarak hem de bu düzen içinde dünyanın katledilmesine katkıda bulunarak.

Seni yapmakla, doğurmakla dünya açısından

zararlı bir şey yaptık mı derim? Tek teselli senin düşünce ve eylemlerimiz türüne, canlılara, dünyaya zarar getirmemen. Biz getiriyoruz. Otomobil kullanmakla girmiyorsun yok eden asit yağmuru, bez dolabı kullanmakla ozone tabakasını delen bidon karbonlar, et yemekle gece ormanların kesilip yerine hayvanların yetiştirilmesi, beslenmesi için alan açılması ve ormanların yok olarak türümüzün kuraklıkta açlığa mal olması. Hiç olmazsa yaptığım herhangi bir işte, meslekte, kimseye zararlı olmadığımı biliyorum. Ama öyle bir çelişki içindeyiz ki yaşayarak, yaşadığımız için (bu düzen içinde) zararlı oluyoruz. Dünyaya gelmiş geçmiş türlerin %90'ı yok olmuş. Biz ise kendimiz, bilinçli başka türleri ve belki de dünyayı yok olmaktayız. Şimdi de pisliğimizi uzaya sıçrattık. Uzaydan dönen cosmonotlar, astronotlar karantinaya alınıyor dünyayı pislik, mikrop vs. getirmesinler diye. Acaba biz oraya, uzaya ucuz getiriyoruz diye soran yok yok.

Sanki bir çelişki içindeyim. Kendi türümden şikayet ederken, sonuna kadar türümün çoğalmasına katkıda bulunuyorum. Hele doğacağın yer. yani Asya ve Avrupa- türümüze en çok zarar veren insanların, sistemlerin,

zararlı bir şey yaptık mı dersin? Tek teselli, senin düşünce ve eylemlerinle türüne, canlılara, doğaya zarar getirmemen. Biz getiriyoruz[:] Otomobil kullanmakla ormanları yok eden asit yağmuru, buzdolabı kullanmakla ozon tabakasını delen hidrokarbonlar, et yemekle gene ormanların kesilip yerine hayvanların yetiştirilmesi, [bu hayvanların] beslenmesi için alan açılması ve ormanların yok olarak türümüzün kuraklı[ğa], açlığa [yol açmasıyla...]

Hiç olmazsa yaptığım herhangi bir işte, meslekte kimseye zararlı olmadığımı biliyorum. Ama öyle bir çelişki içindeyiz ki yaşayarak, yaşadığımız için (bu düzen içinde) zararlı oluyoruz. Dünyaya gelmiş geçmiş türlerin %90'ı yok olmuş. Biz ise kendimizle birlikte başka türleri ve belki de dünyayı yok etmekteyiz. Şimdi de pisliğimizi uzaya sıçrattık. Uzaydan dönen kozmonotlar, astronotlar karantinaya alınıyor dünyaya pislik, mikrop vs. getirmesinler diye. Acaba biz oraya, uzaya neler götürüyoruz diye soran pek yok.

Sanki bir çelişki içindeyim. Kendi türümden şikâyet ederken seninle kendi türümün çoğalmasına katkıda bulunuyorum. Hele doğacağın yer –yani Batı ve Avrupa– türümüze en çok zarar veren insanların, şirketlerin,

ülkelerin ödediği yer.

Çocuk yapmamak çözüm değil tabii. Kimse çocuk yapmazsa bu kez insan türü ölecek. Onu da ertelemek kolay değil ustalık, yani diyemeyiz ki biz bir olarak diğer türleri, dünyayı yok ediyoruz: onun için bir olarak yok olalım, çocuk yapmayarak kendimizi yok edelim ki diğer canlılar bu dünya kurtulsun. Doğru bile olsa her bir gibi bizde de hayatta kalma arzusu, isteği, dürtüsü bulunduğundan kimse dinlemez bu öneriyi. O zaman uyanıp yaptıklarımızın, kendimizi değerlendirmemiz, bir olarak yaptıklarımızı bir yönlendirmemiz gerekiyor. O açıdan senin doğumun kötü olmayabilir. Umut o ki bu kuşkularımız sonuç yaratır sende dünyayı, ekolojiyi, kaynakları tanımlar ve bu gidişe dur demek istersin.

Eskiden insanlar çocuk yaptıklarında çocuklarının daha iyi bir dünyada daha rahat yaşamalarını isterdi.

Bunun iyi bir dünyada daha rahat yaşanmayacağı şimdiden belli. Benden sonra tufan düşüncesiyle yaşayan birileri, senden önceki, sana kötü bir yer devrediyoruz.

ülkelerin olduğu yer.

Çocuk yapmamak çözüm değil tabii. Kimse çocuk yapmazsa bu kez insan türü ölecek. Onu da uygulamak kolay değil üstelik, yani diyemeyiz ki, "Biz tür olarak diğer türleri, dünyayı yok ediyoruz, onun için tür olarak yok olalım, çocuk yapmayarak kendimizi yok edelim ki, diğer canlılar ve dünya kurtulsun." Doğru bile olsa, her tür gibi bizde de yaşama arzusu, isteği, dürtüsü bulunduğundan kimse dinlemez bu öneriyi. O zaman uyanıp yaptıklarımızı, kendimizi denetlememiz, tür olarak yaptıklarımızı yönlendirmemiz gerekiyor. O açıdan senin doğumun kötü olmayabilir. Ümit o ki, bu kuşkularımızı senle paylaşır sen de dünyayı, akrepleri, balinaları benimser ve bu gidişe dur demek istersin.

Eskiden insanlar çocuk yaptıklarında çocuklarının daha iyi bir dünyada, daha rahat yaşamalarını isterdi.

Daha iyi bir dünyada, daha rahat yaşamayacağın şimdiden belli. Benden sonra tufan düşüncesiyle yaşayan bizler, senden öncekiler, sana kötü bir yer devrediyoruz.

Benim istediğim senin, sizlerin bu gidişe, ben-insan merkezli dünya görüşümüze son vermenizdir. Yani kötüye giden dünyayı kurtarmak için dünyaya gelmeni, gelmenizi istiyorum.

Belki bundan sonra onun için çocuk yapacağız. Bizim yaptıklarımızdan dünyayı kurtarsınlar diye. Senin doğmandaki tek teselli'm, hatta umudum o. Yoksa sende her çocuk gibi bize sevgi verecek'sin, senin bebekken, büyürken gülücüklerin, heyecanların bizim heyecanlarımız olacak, sende birlikte geleceğiz, sende birlikte senin saflığında biz de temizleneceğiz.

Arkadaşlarımın bebeklerini bir türlü bulamadım. Sevdiklerimde kendimi kirli, kötü hissediyorum dedim. Sonra bu satırları yazarken ne demek istediğimi anladım— senin saflığın yanında bizim "günah kirliğimiz" hem yaşayanlara, hem yaşayacak olanlara, hem de yaşamış olanlara. Utanmaktan senin gerçeğinin için bakmak olanaksız.

Bugün Almanya'da gençler soruyorlar "Baba sen savaşta ne yaptın" diye. Yani Hitler dönemini, faşizmin dönemini kabalarının kurşa gelmişlerini, işbirlikçi olduklarını sezerek soruyorlar ne yaptın diye.

Benim istediğim senin, sizlerin bu gidişe, ben-insan merkezli dünya görüşümüze son vermeniz. Yani kötüye giden dünyayı kurtarmak için dünyaya gelmeni, gelmenizi istiyorum.

Belki bundan sonra onun için çocuk yapacağız. Bizim yaptıklarımızdan dünyayı kurtarsınlar diye. Senin doğumundaki tek tesellim, hatta ümidim o.

Yoksa sen de her çocuk gibi bize sevgi vereceksin, senin bebekken, büyürken gülücüklerin, heyecanların bizim heyecanlarımız olacak, senle birlikte güleceğiz, senle birlikte senin saflığında ve temizliğinde biz de temizleneceğiz.

Arkadaşlarımın bebeklerini bir türlü tutmadım. Sorduklarında "Kendimi kirli, kötü hissediyorum" derdim. Sana bu satırları yazarken ne demek istediğimi anladım: Senin saflığın yanında bizim "günahkârlığımız" hem yaşayanlara hem yaşayacak olanlara hem de yaşamış olanlara. Utanmadan senin gözlerinin içine bakmak olanaksız.

Bugün Almanya'da gençler soruyorlar, "Baba sen savaşta ne yaptın?" diye. Yani Hitler döneminde, faşizm döneminde babalarının karşı gelmediklerini, işbirlikçi olduklarını sezerek soruyorlar "Ne yaptın?" diye.

Bize, bana aynı şeyi sorup bizi utandırmanın
hiç faydası yok. Şimdi soranların büyük kısmı da
çünkü babalarına, geçmişe, kendilerine devredilen
dünyaya düşmanlıkla bakıp yeni gelişi güzel
saldırıyorlar ya da sırf kendilerini kurtarmaya
çalışıyorlar. Genellikle 1970, 1980 gençliğinin,
yani sen doğmak üzereyken genç olanların
durumu bu. Madalet (mi) sende onların
hakim olduğu dünyada yaşayacaksın. Kuşaklar boyu
yürümüş dahice iyi bir dünya yaratabileceklerine,
yaratacaklarına, ilerletebileceklerine inanarak, korkuda
olmadan dünyayı bu duruma getirdi. Ama hiç
olmazsa umutları, arzuları var. Şimdiki gençler
umutsuz. Umutsuz yaşanmıyor. Senden umutluyum.
Senden en büyük dileğim de senin umutlu
olman.

Bize, bana aynı şeyi sorup bizi utandırmanın hiç faydası yok. Şimdi soranların büyük kısmı da çünkü, babalarına, geçmişe, kendilerine devredilen dünyaya düşmanlıkla bakıp ya gelişigüzel saldırıyorlar ya da sırf kendilerini kurtarmaya çalışıyorlar. Genellikle 1970, 1980 gençliğinin, yani sen doğmak üzereyken genç olanların durumu bu. Maalesef (mi) sen de onların hâkim olduğu dünyada yaşayacaksın. Kuşaklar boyu türümüz daha iyi bir dünya yarattıklarına, yaratacaklarına, ilerlediklerine inanarak farkında olmadan dünyayı bu duruma getirdi. Ama hiç olmazsa ümitleri, arzuları var[dı]. Şimdiki gençler ümitsiz. Ümitsiz yaşanmıyor. Senden ümitliyim. Senden en büyük dileğim de senin ümitli olman.

8 Ağustos

Bu ay, belki bir kaç hafta sonra doğacaksın. Annen ~~sabırsız~~ rahatsız ve sabırsız bir an önce gelmeni istiyor. Bir kitabım vardı bitirmek istediğim, ondan sonra gelesin istiyordum, olmayacak. Belki daha iyi. Sonra birlikte de sürdürebileceğiz yaptıklarımızı.

Tüm kitaplar, konuşmalar, tavsiyeler, televizyon programları senle yani doğacak çocukla ilgili. Senin ihtiyaçların, duyguların ve bunları nasıl karşılayabileceğimiz. Bizle ilgili pek bir şey yok. Çocuk ve yaşamcısı her şeyin üstünde tutuluyor. İfrat tam ifrata gidiyor dünya, biz. Daha yüz yıl önce Bali'da çocuklar günde 16 saat fabrikalarda çalıştırılıyordu. Bugün çocuk yapmayan Bali'lılar tanesini 20 bin dolara satın alıyor ya genellikle 3. dünyadan kaçırılmış kardeşsiz duygusu çocuk karaborsasında.

Sokaklarda gebe annelere, yeni doğmuş bebeklere gülücük dağıtanlar 3. dünyada yoksulluğa, açlığa, savaşlara neden olan çok uluslu şirketlerde kendi çocuklarının çalışmasını umursamıyor, bu somurucu düzenin sürmesini destekliyor.

Yeni anlayacağın şeyler, yeni doğanlara gösterilen

8 Ağustos
[Brighton]

Bu ay, hatta birkaç hafta sonra doğacaksın. Annen rahatsız ve sabırsız, bir an önce gelmeni istiyor. Bir kitabım vardı bitirmek istediğim, ondan sonra gelesin istiyordum, olmayacak[15]. Belki daha iyi. Senle birlikte de sürdürebileceğiz yaptıklarımızı.

Tüm kitaplar, konuşmalar, tavsiyeler, televizyon programları senle, yani doğacak çocukla ilgili. Senin ihtiyaçların, duyguların ve bunları nasıl karşılayabileceğimiz...

Bizle ilgili pek bir şey yok. Çocuk ve yaşantısı her şeyin üstünde tutuluyor. İfrattan ifrata gidiyor dünya, biz. Daha yüz yıl önce Batı'da çocuklar günde 16 saat fabrikalarda çalıştırılıyordu. Bugün çocuk yapamayan Batılılar tanesini 20 bin dolara satın alıyor genellikle 3. Dünya'dan kaçırılanlardan oluşan çocuk karaborsasında.

Sokaklarda gebe annelere, yeni doğmuş bebeklere gülücük dağıtanlar 3. Dünya'da yoksulluğa, açlığa, savaşlara neden olan çokuluslu şirketlerde kendi çocuklarının çalışmasını umuyor, bu sömürücü düzenin sürmesini destekliyor.

Yani anlayacağın sana, yeni doğanlara gösterilen

15 Gündüz Vassaf'ın söz ettiği kitap ilk baskısı 1992'de yapılan *Cehenneme Övgü*'dür – e.n.

ilgi ve şefkat hiç de tutarlı değil. İçten gelen bir yapmacılık en iyi tanımı bence.

Seni bekleyenler var. Yaşayan bir kaç kişi için anların yaşama nedeni olduğun daha doğmadan. Hatta doğumun ölüm nedenleri bile olabilir. Anneanne'nin annesi (86 yaşında) onu görmek için yaşıyorum demiş geçen gün. Anne'nin babası'nın annesi (89) ise ilk gebeliği duyduğunda yaşamam için bir neden dire tepkisini göstermişti ilk tanıştığımızda. Benim annemin de yıllardır beklediği bir şey evlenip çocuk sahibi olmam. (Annemle resmen evli değiliz ama herkes (bir kısmı) bizi evli olarak görüyor.)

Doğuma girip girmemende çeşitli düşünceler var. Senin doğacağın ülkede ve genellikle Batı'da artık erkeklerin de doğuma girmesi bekleniyor. İnsanlık tarihinde ilk kez oluyor belki böyle bir anlayış. Annen doğumu ve ara rahimden çıktıktan sonra karnının üstüne konacağın anı benle paylaşmak istiyor. Ebeler, doktorlar hemen herkes bunu teşvik ediyor. Tersini diyenler de var. Doğumda senin neden olduğun sancılardan ötürü çocuğunu kızanlar olmuş, doğumun o kadar kanlı, çirkin

ilgi ve şefkat hiç de tutarlı değil. İçten gelen bir yapmacıklık en iyi tanımı bence.

Seni bekleyenler var. Yaşayan birkaç kişi için onların yaşama nedeni oldun daha doğmadan. Hatta doğumun ölüm nedenleri bile olabilir. Anneannenin annesi (8[9] yaşında) "Onu görmek için yaşıyorum" demiş geçen gün. Annenin babasının annesi (87) ise ilk gebeliği duyduğunda "Yaşamam için bir neden" diye tepkisini göstermişti ilk tanıştığımızda. Benim annemin de yıllardır beklediği bir şey evlenip çocuk sahibi olmam. (Annenle resmen evli değiliz ama herkes –biz dahil– bizi evli olarak görüyor.)

Doğuma girip girmemem[le ilgili] çeşitli düşünceler var. Senin doğacağın ülkede ve genellikle Batı'da artık erkeklerin de doğuma girmesi bekleniyor. İnsanlık tarihinde ilk kez oluyor belki böyle bir anlayış. Annen doğumu ve rahimden çıktıktan sonra karnının üstüne konacağın anı benle paylaşmak istiyor. Ebeler, doktorlar hemen herkes de bunu teşvik ediyor. Tersini diyenler de var. Doğumda senin neden olduğun sancılardan çocuğuna kızanlar olurmuş; doğumun o kadar kanlı, çirkin

bir okuyuş ki erkek kurtarıcıdan soğutmuş gibi. Bunlar bana saçmalık gibi geliyor.

Çocuk sahibi olmak insanları daha bencil, tüketici yapıyor mu - göreceğiz. Yoksul ülkelerde yoksul insanlar genellikle aileye katkıda bulunur, yaşlanınca bakılırlar diye çocuk yapıyorlar. Zengin ülkelerde pek kestiremiyorum benzi düşünceyle yaptıklarını. Kendini eksik hissettiğinden diyenler var ama galiba sırf çocuk yapılır diye çocuk yapıyorlar. Çünkü özel bir çıkarları yok, hatta çocuk masraf kapısı ve dert. Nitekim 17-18 yaşına gelince evi terketmesi yük olmaması bekleniyor. Peşte bunun cevabı zor.

Annemin de aklı sünnet olmama yattı. Başka neden sevişiklerini rahim kanserinden korumam. Ayrıca bubam ve oğuz'un pipilerinin aynı olması, ve sünnetli pipi'nin daha güzel olması da annemin düşüncesini etkiledi.

Egemen kapitalist ekonomik düzenin yaşayanları besleyemediği giderek daha çok insanın açlıktan öldüğü bir dünyaya doğmak üzeresin. Ya savaş, salgın hastalıklar kapitalist sistemin "beceriksizliğine" bir "çözüm" getirecek ya da senin kuşağın dünyada

bir olaymış ki erkek karısından soğurmuş gibi. Bunlar bana safsata gibi geliyor.

Çocuk sahibi olmak insanları daha bencil, tutucu yapıyor mu – göreceğiz. Yoksul ülkelerde yoksul insanlar genellikle aileye katkıda bulunur, yaşlanınca kendilerine bakar diye çocuk yapıyorlar. Zengin ülkelerde pek kestiremiyorum hangi düşünceyle yaptıklarını. Kendini eksik hissettiğinden diyenler var ama galiba sırf çocuk yapılır diye çocuk yapıyorlar. Çünkü özel bir çıkarları yok, hatta çocuk masraf kapısı ve dert. Nitekim 17-18 yaşına gelince evi terk etmesi, yük olmaması bekleniyor. Neyse, bunun cevabı zor.

Annenin de aklı sünnet olmana yattı. Başlıca neden seviştiklerini rahim kanserinden koruman. Ayrıca baba ve oğlun pipilerinin aynı olması ve sünnetli pipinin daha güzel olması da annenin düşüncesini etkiledi.

Egemen kapitalist ekonomik düzenin yaşayanları besleyemediği, giderek daha çok insanın açlıktan öldüğü bir dünyaya doğmak üzeresin. Ya savaş, salgın hastalıklar kapitalist sistemin "başarısızlığına" bir "çözüm" getirecek ya da senin kuşağın dünyada

Kimsenin açlığa mahkum edilmediği bir düzen yaratacak. Kolay gelsin. Şansın bol olsun ya da çoğunluğun deyimiyle Tanrı yardım.

11 ağustos 1988
23⁰⁰

Eh, bu sana son mektubum sen doğmadan

Hastanedeyiz.
Arkadaşlarımla bira içerken meyhaneye yarın yani senin doğacağın gün doğum günü olan arkadaşımın kızı içeri girip annenin telefon ettiğini, suların boşaldığını ve hastaneye gitmek üzere olduğunu söyledi. Bana kitap bitmedi dedim mesadakilere. Sen doğmadan, sanki yeni duygular paylaşacağımdan, eski duygularım ürünü yazdığım kitabı bitirmek istiyordum.

kimsenin açlığa mahkûm edilmediği bir düzen yaratacak. Kolay gelsin. Şansın bol olsun ya da çoğunluğun deyimiyle Tanrı yardım [etsin].

11 Ağustos, 1988
23.00

Eh, bu sana son mektubum sen doğmadan.

Hastanedeyiz.

Arkadaşlarımla bira içerken meyhaneye yarın, yani senin doğacağın gün doğum günü olan arkadaşımın kızı içeri girip annenin telefon ettiğini, sularının boşaldığını ve hastaneye gitmek üzere olduğunu söyledi. "Daha kitap bitmedi" dedim masadakilere. Sen doğmadan, senle yeni duygular paylaşacağımdan, eski duyguların ürünü [olan] yazdığım kitabı bitirmek istiyordum.

Evet şimdi hastanedeyiz.
Deniz'e bakan bir binanın
13. katının 7 numaralı odasında.
Ebe seni doğuracak ebem arada
sırada odamıza girip bizi yokluyor.
Anne'nin sancıları şimdilik üç
dakikada bir. Ebem Astrid ~~Ağaoğlu~~
adında estonyalı hoş bi genç
bir kız. Demin içecek bir şey
istermisin dire sordu ben "Viski"
deyince, keşke olsaydı, birlikte
içerdik belki yarın içeriz dedi.
Annem bir kaç ay önce rica
etmişti aman doğumu doğru
dürüst izlemeki doğumu birlikte
paylaşalım dedi. Bence pek gerekli
bir uygulamaydı ama hadi neyse.

Evet, şimdi hastanedeyiz.

Denize bakan bir binanın 13. katının 7 numaralı odasında. Seni doğuracak eben arada sırada odamıza girip bizi yokluyor. Annenin sancıları şimdilik üç dakikada bir. Eben Astrid Söags adında Estonyalı, hoş, genç bir kız. Demin "İçecek bir şey ister misin?" diye sorduğunda "Viski" deyince, "Keşke olsaydı birlikte içerdik, belki yarın içeriz" dedi. Annen birkaç ay önce rica etmişti, "Aman doğuma doğru pek içme ki, doğumu birlikte paylaşalım" dedi. Bence pek gereksiz bir uyarmaydı ama hadi neyse.

Yalnız bırak çok içmeyi, meyhanede
haberi alınca onunideki soğuk
birayı bile içemeden dışarı
çıktık.
Bilmem farkındamısın anne
aşağı yukarı iki haftır erken
doğmak üzeresin. Bu yüzden bu
son mektubu her zaman mektup-
larını yazdığım defterde yazamıyorum.

11 astaneye gelirken anne'nin
anne ve babası bizi arabalarıyla
takip etti arabamız bozulmak
olursa yardım etmek için.
Benim annem ise acil okya-
nusun obur kıyısında bir kaza
geçirme hazırlıkları içinde -

Yalnız, bırak çok içmeyi, meyhanede haberi alınca önümdeki soğuk birayı bile içemeden dışarı çıktık.

Bilmem farkında mısın ama aşağı yukarı iki hafta erken doğmak üzeresin. Bu yüzden bu son mektubu her zaman mektuplarını yazdığım deftere yazamıyorum.

Hastaneye gelirken annenin anne ve babası bizi arabalarıyla takip etti, arabamız bozulacak olursa yardım etmek için. Benim annem ise okyanusun öbür kıyısında, buraya gelme hazırlıkları içinde –

[redacted]

[redacted]

Ne zaman sen düşmanım olmak gelecekti aklıma ne yaptıkların evdeki pazurluk çarşıya uymadı.

Gördüğün gibi bu son mektup diğerlerinin tersine düşünüp yerine olayla dolu - Senin gelişinle galiba hayatımızı bu şekilde etkileyecek. Yani seninle birlikte bir çok olay yaşayacağız.

Cennet kuşunla yatıktan vazgeçmiş, arkadaki pencereye senin suna bunları yazarken Mozart'ın 23 no'lu piyano konçertosunu dinliyoruz kasetten anlayacağın.

[redacted]

hesapça sen doğmadan önce gelecekti ama ne yapalım evdeki pazarlık çarşıya uymadı.

Gördüğün gibi bu son mektup diğerlerinin tersine düşünce yerine olayla dolu. Senin gelişin de galiba hayatımızı bu şekilde etkileyecek. Yani seninle birlikte birçok olay yaşayacağız.

Annen karşımda yatakta uzanmış, arkadaki pencerede deniz. Sana bunları yazarken Mozart'ın 23 no'lu piyano konçertosunu dinliyoruz kasette makinesinden.

makinadan çıkan

Aşk Mozart'ın aklından geçen
bilir miydi kendi müziğinin
eşliğinde birisinin doğum
yapacağını?

Beyin sancıları doymasın diye
PCNS denilen bir makine kullanıyor
annenin elektrik uyarısıyla sancıları
denetliyor gebelikte.

Gece gündüze dönüşürken
sende bize doğru geliyorsun.

Sayılarda bir hikmet aldığı söyleniyor.
Mesela doğduğu günde elenlerin
sayısı rastlantıdan çok fazlaymış.
Şimdi ikinizde doğduğu gün aynı

Hiç Mozart'ın aklından geçebilir miydi makineden çıkan kendi müziğinin eşliğinde birisinin doğum yapacağı?

Beyin, sancıları duymasın diye PINS denilen bir makine kullanıyor[16] annen, elektrik uyarısıyla sancıları denetliyor geldikçe.

Gece gündüze dönüşürken sen de bize doğru geliyorsun.

Sayılarda bir hikmet olduğu söylenir.
Mesela doğduğu günde ölenlerin sayısı rastlantıdan çok derler.
Şimdi ikimizin de doğduğu gün aynı.

16 Söz edilen muhtemelen PNS'dir (Peripheral Nerve Stimulation-Periferik Sinir Uyarımı). PNS, sinirleri elektriksel olarak uyararak ağrı sinyallerini düzenleyen ve dolayısıyla ağrı yönetimi için kullanılan bir teknolojidir – e.n.

16 Ağustos, 1988

Not:

12 ağustos saat 16.30'a kadar, yani sen doğana kadar olanları kısaca anlatayım.

Annenin sancıları ve doğum 20 saat kadar sürdü. Annen sanki bale yapıyordu ilk sancılarında, her sancı gelişinde kelaynak kuş kanadı gibi kalkıyor, sancının şiddetine göre hafif hareketlerle kuvvet kalemi çırpıyordu. Ne kadar istiyorum bir kerede açılması gereken 10cm'e açılmıyor saatler sonra gene 2 cm.'de kalıyordu. Bunca gayretler ve sancılar sonra bir türlü ilerleme olmaması annemi büsbütün çökertti ve ağrı kesici istedi. Daha çok alet, edevat olan başka bir odaya geçtik. Burada kadın ağrıyı sancılarını hissetmesini engelleyen yani bir ağrı kesici yapıldı annenin omuz bölgesine becerikliz bir doktor tarafından. Kalp atışlarını gösteren alet sonra yoğun stress altında olduğunu gösteriyor, kalp atışların bir dk'da 110'a, kan 170'e çıkıyordu. Doktor bunun bir kaç kez annenin içine uzanıp kulağından kan aldı durumunu öğrenmek için. Rahim giberek açılıyordu.

Pencereden denize baktım. Hava kapalı. Dalgalı fırtınalı. Köpük köpük dalgalar.

Doktor endişeli. Belli bir karar vereyek.

Bu havada denizde tekne olmaz derken baktım

16 Ağustos, 1988

Not:

12 Ağustos saat 14.30'a kadar, yani sen doğana kadar olanları kısaca anlatayım.

Annenin sancıları ve doğum 20 saat kadar sürdü. Annen sanki bale yapıyordu ilk sancılarında; her sancı gelişinde kolunu kuş kanadı gibi kaldırıyor, sancının şiddetine göre hafif hareketlerle kanat kolunu çırpıyordu. Ne var ki, rahim bir türlü açılması gereken 10 cm'e açılmıyor, saatler sonra gene 2 cm'de kalıyordu. Bunca gayretten ve sancıdan sonra hiçbir ilerleme olmaması anneni hafif çökertti ve ağrı kesici istedi. Daha çok alet edevat olan başka bir odaya geçtik. Burada belden aşağı sancılarını hissetmesini engelleyen yeni bir ağrı kesici yapıldı annenin omuriliğine beceriksiz bir doktor tarafından. Kalp atışlarını gösteren alet senin yoğun stres altında olduğunu gösteriyor, kalp atışların kâh 70'e iniyor, kâh 140'a çıkıyordu. Doktor hanım birkaç kez annenin içine uzanıp kolundan kan aldı durumunu öğrenmek için. Rahim giderek açılıyordu.

Pencereden denize baktım. Hava kapalı. Deniz fırtınalı. Köpük köpük dalgalar.

Doktor endişeli. Belli bir karar verecek.

Bu havada denizde tekne olmaz derken, baktım

uzakta bey dalgalarla boğuşan beyaz yelkenli ince, sıska limana doğru, bize doğru, geliyor. Bir gezinti şezlongu ateşler takılmış ameliyat yatağında yatan annemde, bir gezinti yelkenlisi. Şiddetçe yaklaşıyor dalgaların ısırık.

Birdenbire babamın ölümü aklıma geldi. Ben ölümüne gebereken bir kaç gün önce, annemle bir şiir yazdırmış - sonundan hecesi yazamıyor.

Uzaklarda bir gemi
Çalkalanıyor yelkeni
Yakında bu gemi
Ufuklarda kaybolacak
Yerine hatıra olsun diye
Kopukleri bırakacak

Işık sanki o kaybolan kopukların arasından ufacık bir beyaz yelken şimdi boğuşarak limana girmeye çalışıyordu.

Annemi ameliyat masaya aldılar. Benle ameliyat

uzakta dalgalarla boğuşan beyaz yelkenli ine çıka limana doğru, bize doğru geliyor. Bir gözüm çeşitli aletlere takılmış ameliyat yatağında yatan annende, bir gözüm yelkenlide. Gittikçe yaklaşıyor dalgaların içinde.

Birdenbire babamın ölümü aklıma geldi. Ben ölümüne gelmeden birkaç gün önce anneme bir şiir yazdırmış – sancıdan kendisi yazamıyor[muş].

Uzaklarda bir gemi
Çalkalanıyor yelkeni
Yakında bu gemi
Ufuklarda kaybolacak
Yerine hatıra olsun diye
Köpüklerini bırakacak

İşte sanki o kaybolan köpüklerin arasından ufacık bir beyaz yelken[li] şimdi boğuşarak limana girmeye çalışıyordu.

Anneni ameliyathaneye aldılar. Ben de ameliyat

kıyafetleri içinde annenin yanında, beş avuçla. Yeşil-sarı kişi anneliğini meşeşinin etrafında birleştiriyor. Herkes sessiz, odam gergin. Annenin uykusu diyor, heyecanları fırlıyor, dişleri tak tak birbirine vuruyor. Bir elinle cenesini kilitliyor alt-üst dişlerin birbirine çarpmasını durdurmak için.

Başlıyor, annem başlıyor. Onunla birlikte ben de. Çünkü bende seni doğuruyorum. O başlıyınca, başladıkça bende. Birlikte başlıyoruz. Birlikte inliyoruz. Birlikte durup nefesimizi alıyoruz. Sonra yeniden.

Doktor kaçıncı ile uğraşıyor, forcepsle uğraşıyor, ellerinle uğraşıyor seni dondurup çekmeye. Gebeğin beynimin etrafına dolanmış.

Birdenbire bir oğlanın sesiyle birlikte kan içinde kaygan el insan. Sen annenin gebeğinin üstüne fırlatılıyorsun. Birdenbire oluyor, aniden. Annem durup kalıyor. Bir kaç saniye fırlatılıyorsun annenin. Gözleri kaymış. Sonra sarmalayıp seni bana veriyorlar. Doktor anneni dikerken bende seni kucağımda anneliğini bana salınmada dolaştırıyor, kulağına olup bitmi fısıldayarak anlatıyor, sana nereden geldiğini neler görüldüğünü, neler bildiklerini soruyorum.

kıyafetleri içinde annenin yanında, başucunda. Yedi-sekiz kişi ameliyat masasının etrafında birikmiş. Herkes sessiz, ortam gergin. Annen "Üşüdüm" diyor, heyecandan titriyor, dişleri tak tak birbirine vuruyor. Bir eliyle çenesini tutuyor alt-üst dişlerin birbirine çarpmasını durdurtmak için.

Bastırıyor, annen bastırıyor. Onunla birlikte ben de. Sanki ben de seni doğuruyorum. O bastırmaya başladıkça ben de. Birlikte bastırıyoruz. Birlikte inliyoruz. Birlikte durup nefesimizi alıyoruz. Sonra yeniden...

Doktor vakumla uğraşıyor, forsepsle uğraşıyor, elleriyle uğraşıyor seni döndürüp çekmeye. Göbeğin boynunun etrafına dolanmış.

Birdenbire bir ağlama sesiyle birlikte kan içinde kaypak [bir] el; insan, sen, annenin göbeğinin üstüne fırlatılıyorsun. Birdenbire oluyor, aniden. Annen donup kalıyor. Birkaç saniye tokatlıyorum anneni. Gözleri kaymış. Sonra sarmalayıp seni bana veriyorlar.

Doktor anneni dikerken ben de seni kucağımda ameliyathane salonunda dolaştırıyor, kulağına olup biteni fısıldayarak anlatıyor, sonra nerden geldiğini, neler gördüklerini, neler bildiklerini soruyorum.

SONSÖZ

Otuz Altı Yıl Sonra

Sana ilk mektubumu Marburg'dan 28 Şubat'ta yazmışım. Doğumundan altı ay önce. Annen seni içinde taşıyor, hissediyor, yaşıyor. Anlattıklarıyla seni tanıyabiliyorum. Canlı yayın. Bilmek istersin diye mektupları yazmış olmalıyım. Yoksa seni de kullandım mı, baba olmaya kendimi alıştırabilmek için?

Cehenneme Övgü'yü yazmayı aslında bitirmişim, düzeltiler için kontrol ediyor, bazı yerleri tekrar yazıyorum, başka kitap yazmaksa aklımdan geçmiyor. Mektuplarımızın basılması bu sene gündeme gelene kadar dokunulmazlık atfetmiş, okuyamamıştım. Ama çok uzun zaman, kaybolurlar korkusuyla mı, doğum mucizesinden kopamadığımdan mı, hep yanımdaydılar. Pasaportumla birlikte tutardım. Sonraları ne olur ne olmaz endişesiyle bir arkadaşıma emanet ettim, kopyalarını sakladım. İşte sonunda gün yüzüne çıkıyor bu mektuplar: Metne noktalama işaretleri ve imlaya uygunluk dışında müdahale edilmedi; mektup yazmanın heyecanıyla gözden kaçan, anlatım bozukluğu olabilecek yerlere köşeli parantezlerle ufak müdahaleler yapıldı. Bellek hatala-

rıysa günlüklerin kaçınılmaz zaafı. Her durumda mektuplarımız –görüldüğü gibi– çıplak, sansürsüz.

Sen uyanıkken uyanık kalır, uyuduğunda uyurduk. Bir olimpiyat koşucusu, bebeğin hareketlerini tekrarlamaya koyulup birkaç saat içinde pes etmiş diye okumuştum. Annenle ben, bitap düşmemize rağmen hep tilki uykusunda olurduk, kulağımız sendeydi. Uyanasın da gözlerini görelim, sesini duyalım, dünyanı, kendini keşfetmeni seyredebilelim diye.

O günlerinden fotoğrafların bol. Benim çocukluğumda da öyleydi. Artık sen de biliyorsun, maymun iştahlıdır anne-baba şipşakçılar. Bazı yaşlarından fotoğrafsa hiç yok: İlk ağaca tırmandığın 4 yaşın, Büyükada'da kaybolduğun 6 yaşın, tümü teğet geçilmiş. İlkokula başladığında tekrar gündemdesin...

Sonra, sana da olduğu gibi, yavaş yavaş sahneyi terk eder zaten çocuklar. Artık sayılıdır fotoğraflar. Mezuniyettir, müsamere fotoğrafıdır, arada sırada doğum günleridir, onları da anneler kollar, babanın işi vardır.

Derken birlikte geçirilen zaman da azalır. Yaşamının satırlarında, virgülleşir anne-babalar.

Arkadaşlarınla ilk sırların, okulların, uzaklaşan mekânların...

Yıllar geçer... Ayrı şehirlerde, ayrı ülkelerde yaşanır. Teknolojinin ekranlarıdır artık bizi buluşturan.

Doğmadan seni daha mı iyi tanıyordum?

Ben de büyürken, annemle babamdan günden güne, yıldan yıla uzaklaşmadım mı?

Garip işler...

Onlar beni, ben onları ne kadar tanıyabildim ki?

Mesela *Annem Belkıs* kitabım basıldığında aslında onu tanımadığımın farkında değildim. Değildim, çünkü onu kendimden bağımsız düşünemezdim. Ben çok gençken ölen babamdan söz edemiyorum; yatılı okullarda, bazen farklı ülkelerde de olduğumuzdan onu tanıyabilmekten zaten uzaktım. Ama onu da tek kelimeyle hatırlıyorum: Sevgi. Düşündüğümde sevgiyle sarmalanıyorum. Baba kimliğinden de öte, yaşamı coşkuyla kucaklayan bir sevgi.

Annemleyse geç tanıştım, öldükten sonra. Fotoğraf albümlerinden. Babamla evlenmeden, beni doğurmadan önceki, daha lisede öğrenci olduğu günlerden fotoğrafları... Heyecanları, maceraları, beklentileriyle benden bağımsız, "Anne" diye çağrılmaktan azade, genç bir kadın. Hayatta olsaydı yaşadıklarımı, düşündüklerimi açıklıkla paylaşırdım onunla; o da belki bana açılırdı. "Belki" diyorum, çünkü özellikle annelerin çocuklarıyla acılarını, hayal kırıklıklarını paylaşmaları –bizi üzmek istemediklerinden herhalde– çok zor.

Farkındayım, kitaba sonsöz yazayım derken sana hâlâ mektup yazarcasına sesleniyorum. Birkaç gün önce, "Kötü resim tanısın ki ileride iyilerden ayırt edebilsin" diye sana Almanya'da açtığı sergisinden resimler hediye eden Mehmet Hikmet'in yaşamıyla ilgili yazımı Floransa sokaklarında dolaşırken onunla berabermişcesine yazmıştım. Şimdi de Santa Trinita Köprüsü'nün ortasında, hafif bulutlu lakin güzel

ışıklı bir günde, mektuplarımıza ebelik eden editörümüz Kıvanç Koçak'ın benden sabırla beklediği kitabımızın son-sözleriyle geziniyorum.

Senden kitabımıza bir önsöz yazmanı istemem üzerine metni İngilizce yazdığında Türkçeye çevirmeye elim gitmedi. Yıllar sona ilk defa okuduğum mektuplarda doğumunu yeniden yaşamışlığımın etkisinde, sözlerine dokunmaya, başka bir dille değiştirmeye cesaret edemedim. Duygularının doğallığı böylece yazdığın dilde olduğu gibi korundu. Önsözünün mükemmel çevirisini de Kıvanç Koçak'a borçluyum.

Şimdi görüyorum, bu kitap benim ya da bizim değil, çocuk bekleyen herhangi bir anne-babanın yaşayabileceklerinin kitabı. Tanımadığımız, anonim kişilerin...

Sana son mektubumda yazdığım gibi, zor doğumdan sonra doktor seni annen yerine benim kucağıma verince, hastanenin yedinci katındaki odanın penceresinden denize bakarken sana ilk sözlerim nedense "Ne biliyorsan anlat" olmuştu. Aradan otuz altı yıl geçti.

Senden çok şey öğrendim, öğreniyorum.

Sofra sohbetlerimize, "Bugün ne öğrendik?" diyerek nice pencereler açtın. Arkadaşımız Dominique'in "Bugün ne mutlu etti?" sözlerini eklemesiyle birlikte yol alıyoruz.

Son söze son söz:
Sevginin tanıyamayacağımız boyutlarını yaşatıyorsun.

GÜNDÜZ VASSAF
26 Ocak 2025, Floransa

"Sana ilk mektubumu Marburg'dan 28 Şubat'ta yazmışım. Doğumundan altı ay önce. Annen seni içinde taşıyor, hissediyor, yaşıyor. Anlattıklarıyla seni tanıyabiliyorum. Canlı yayın. Bilmek istersin diye mektupları yazmış olmalıyım."

Baba olacağını öğrenen Gündüz Vassaf, çocuğunun doğumuna aylar kala kaleme sarılır ve ona mektuplar yazmaya başlar... Yazılmalarının üzerinden 40 yıla yakın zaman geçtikten sonra nihayet gün yüzüne çıkan bu mektuplar, baba adayı Vassaf'ın iç dünyasını tüm samimiyetiyle ortaya koyuyor: Hamileliğin öğrenilmesinden ebeveynlik sorumluluklarını düşünmenin yarattığı baskılara, kendi anne-babasıyla ilişkilerini sorgulamasından çocuğunun geleceği için kurduğu hayallere, ilk ultrason görüntüsünden insanlık üzerine düşüncelere...

Oğlu Doğan'ı beklerken aileye, hayata ve geleceğe yepyeni bir pencereden bakmasının yansıması olan *Doğana*, Gündüz Vassaf'ın bugüne kadar yayımlanmış belki de en kişisel kitabı...

"Şimdi görüyorum, bu kitap benim ya da bizim değil, çocuk bekleyen herhangi bir anne-babanın yaşayabileceklerinin kitabı."

iletişim

ISBN-13: 978-975-05-3805-6

KDV'DEN MUAFTIR